

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Rusiyadan deportasiya -
azərbaycanlılar
ölkəyə necə
qayıtsın?

yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 17 yanvar 2025-ci il Cümə № 9 (8619) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Davosda İlham Əliyev- Paşinyan görüşü ola bilər

Azərbaycan və
Ermənistan liderlərinin
eyni tədbirdə iştirakı
onlar arasında görüşün
mümkünlüyünü
gündəmə getirib

yazısı səh.6-da

Nəqliyyat üzrə supernazirlik fəaliyyətə başlayır

yazısı səh.3-da

Ermənistanın sərhəddəki “üç adaxlısı” - Aİ, ABŞ və Rusiya...

yazısı səh.4-da

Azərbaycanın vurulan təyyarəsi haqda yeni iddialar

yazısı səh.3-da

İran “şeytan ölkə” ilə sazişə susur - sensasion səbəblər

yazısı səh.5-da

Bakı Qəzzada atəşkəsi alqışlayır

yazısı səh.7-da

Türk düşmənləri fevralda silahı yerə qoyacaq?

yazısı səh.8-da

İrəvan “Titanikə bileti”ə görə Rusiyaya “xox” gəlir

yazısı səh.9-da

“İki qoçun başı bir qazanda” - gözlər Moskvada

yazısı səh.11-da

Üç qurum yeni nazirlikdə birləşdirilə bilər

yazısı səh.12-da

Müdafiə Nazirliyi və Din Komitə radikallara qarşı

yazısı səh.14-da

Çimnaz Sultanovanın ölüm səbəbi açıqlandı

yazısı səh.2-da

BU GÜN TARİXİ MƏHKƏMƏ PROSESİ BAŞLAYIR

Araik Arutyunyan da daxil, 15 erməninin işi üzrə 2548 epizoddan ibarət cinayət işi Bakı Hərbi Məhkəməsində araşdırılacaq; Ruben Vardanyana 42 maddə üzrə ittiham verilib

yazısı səh.9-da

Dövlətə 3 milyon cərimə kəsdirən Abutalıbovun yeri bilindi

Xalq artisti: “Bu məsələnin sonuna qədər gedəcəm və Hacıbalanı mütləq həbs etdirəcəm...”

yazısı səh.13-da

Marko Rubio

Bakıya qarşı
sanksiyanı o
hazırlamışdı -
Rubio dövlət
katibi olur

yazısı səh.7-da

Adil Qeybullayev

Azərbaycanda
yayılan virus
koronavirusdan
tez öldürür?

yazısı səh.12-da

Kamila Əliyeva

Ramiz
Mehdiyev
qızı ilə bağlı
qərar verildi

yazısı səh.13-da

Afaq Məsuda Prezidentin fərdi təqaüdü veriləcək

Afaq Məsud qızı Vəliyevaya (Afaq Məsuda) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü veriləcək.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb. Afaq Məsuda Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü veriləcək.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

Çimnaz Sultanovanın ölüm səbəbi açıqlandı

Aktrisa Çimnaz Sultanovanın ölüm səbəbi məlum olub.

Bu barədə Bakı Sağlamlıq Mərkəzinin Xarici əlaqələr və marketinq şöbəsinin şöbə müdiri Günay Kazımova açıqlama verib.

O bildirib ki, 15.01.1980-ci il təvəllü Heybətova (Sultanova) Çimnaz Mütəlim qızı Bakı Sağlamlıq Mərkəzində 2021-ci ildən etibarən (4 il ərzində) altı dəfə tibbi xidmət alıb.

"2021-ci ilin mart, iyul aylarında, 2023-cü ilin iyul ayında, 2024-cü ilin aprel, oktyabr və noyabr aylarında stasionar cərrahi müalicədə olub. İlk müraciət etdikdə qarın boşluğunun böyük ölçülü törəməsi səbəbindən bağırsaq keçməzliyi diaqnozu ilə qəbul edilib. Böyük ölçülü törəmənin kəsilib götürülməsi, bağırsaq keçməməzliyinin ləğvi əməliyyatı icra edilib. Patohistoloji müayinə zamanı "Leyomiosarkoma" təsdiq edilib. Xəstə kafi vəziyyətdə eyni yazılıb və onkoloqun nəzarətinə göndərilib. Onkoloji mərkəzdə radioterapiya qəbul edib. Növbəti dövrlərdə eyni xəstəliyin qarın boşluğunun müxtəlif orqanlarına metastazı, bağırsaq keçməzliyi, kəskin qarın əlamətləri ilə müraciət edib və cərrahi müalicələr alıb. Əməliyyatdan sonra hər dəfə onkoloqun nəzarətinə göndərilib. İkinci əməliyyatından sonra da kimyaterapiya qəbul edib. Ç.Sultanova sonuncu müraciətində stasionar cərrahi müalicədə olunub. Əməliyyatdan sonra xəstə kafi vəziyyətdə eyni yazılıb. Son günlərdə klinikamıza müraciət etməyib.

Xəstə özü və xəstəliyi barəsində məlumatların konfidensiallığının qorunmasını tələb edib. Biz rəsmi araşdırmaların aparılması və müvafiq ekspertizanın keçirilməsinə hazırıq", - deyə Günay Kazımova əlavə edib

lim qızı Bakı Sağlamlıq Mərkəzində 2021-ci ildən etibarən (4 il ərzində) altı dəfə tibbi xidmət alıb.

"2021-ci ilin mart, iyul aylarında, 2023-cü ilin iyul ayında, 2024-cü ilin aprel, oktyabr və noyabr aylarında stasionar cərrahi müalicədə olub. İlk müraciət etdikdə qarın boşluğunun böyük ölçülü törəməsi səbəbindən bağırsaq keçməzliyi diaqnozu ilə qəbul edilib. Böyük ölçülü törəmənin kəsilib götürülməsi, bağırsaq keçməməzliyinin ləğvi əməliyyatı icra edilib. Patohistoloji müayinə zamanı "Leyomiosarkoma" təsdiq edilib. Xəstə kafi vəziyyətdə eyni yazılıb və onkoloqun nəzarətinə göndərilib. Onkoloji mərkəzdə radioterapiya qəbul edib. Növbəti dövrlərdə eyni xəstəliyin qarın boşluğunun müxtəlif orqanlarına metastazı, bağırsaq keçməzliyi, kəskin qarın əlamətləri ilə müraciət edib və cərrahi müalicələr alıb. Əməliyyatdan sonra hər dəfə onkoloqun nəzarətinə göndərilib. İkinci əməliyyatından sonra da kimyaterapiya qəbul edib. Ç.Sultanova sonuncu müraciətində stasionar cərrahi müalicədə olunub. Əməliyyatdan sonra xəstə kafi vəziyyətdə eyni yazılıb. Son günlərdə klinikamıza müraciət etməyib.

Xəstə özü və xəstəliyi barəsində məlumatların konfidensiallığının qorunmasını tələb edib. Biz rəsmi araşdırmaların aparılması və müvafiq ekspertizanın keçirilməsinə hazırıq", - deyə Günay Kazımova əlavə edib

Hərbi xidmətin son yaş həddi endirildi

Hərbi xidmətə çağırış və müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməyə son yaş həddinin endirilməsinin tətbiqi üçün hazırlanan mexanizmlər Nazirlər Kabinetinə təqdim olunub.

Yenisabah.az xəbər verir ki, bununla əlaqədar baş nazir Əli Əsədov "Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamədə dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 10 dekabr tarixli 87-VIIQD nömrəli Qanunun icrasının təmin edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilib ki, Ədliyyə Nazirliyi Müdafiə Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Xarici Kəşfiyyat Xidməti, Prezidentin Təhlükəsizlik Xidməti, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti və icra prosesində müəyyən ediləcək digər aidiyyəti dövlət orqanları (dövlətin hüquqi şəxsləri) ilə razılaşdırmaqla, Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının yeni qanuna uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini beş ay müddətində Nazirlər Kabinetinə təqdim etməlidirlər.

Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin edib, bu barədə altı ay müddətində Nazirlər Kabinetinə məlumat verməlidir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin müddətli həqiqi hərbi xidmət qulluqçularının xidmət keçmək üçün son yaş həddi 36,5-dən 31,5-ə endirilib.

Azərbaycanda ən çox maaş bu işlərdə verilir

2024-cü il dekabrın 1-i vəziyyətinə ölkə iqtisadiyyatında maddə çalışan işçilərin sayı 1775,3 min nəfər olub.

Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) verilən məlumata görə, onlardan 884,4 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 890,9 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərib.

Maddə işləyənlərin 18,5 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 18,5 faizi təhsil, 12,9 faizi

sənaye, 8,5 faizi əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi, 6,7 faizi tikinti, 6,4 faizi dövlət idarəetməsi və müdafiə; sosial təminat, 4,2 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 3,9 faizi peşə, elmi və texniki fəaliyyət, 3,2 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,2 faizi maliyyə və sığorta fəaliyyəti, 15,0 faizi isə iqtisadiyyatın digər sahələrində məşğul olublar.

2024-cü ilin yanvar-noyabr

aylarında ölkə iqtisadiyyatında maddə çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8,0 faiz artaraq 996,8 manat təşkil edib.

Iqtisadiyyatın mədənçixarma sənayesi, maliyyə və sığorta fəaliyyəti, peşə, elmi və texniki fəaliyyət, informasiya və rabitə, eləcə də nəqliyyat və anbar təsərrüfatı sahələrində orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub.

Rafael Ağayev niyə istefa verir?

Rafael Ağayev Azərbaycan Karate Federasiyasının vitse-prezidenti postundan istefa verəcəyini açıqlayıb.

Bu barədə o, "Sportlife TV" kanalına müsahibəsində bildirib.

İdmançı iclaslara çağırılmadığı və heç bir iş görmədiyi üçün postundan gedəcəyini deyib: "Mən təkcə bu vəzifəyə təyin olunduğum günün xatırlayıram. Ondan bu yana 7-8 aydır ki, heç bir iclasa çağırılmamışam. Ona görə ay sonuna qədər vəzifəmdən ayrılacam. Bunun səbəbi çoxdur. Hansısa işləri görə bilərdim, milli komandaya xeyrim dəyər. Amma görünür ki, ehtiyac yoxdur. Dünyada və Azərbaycanda karate deyiləndə yada düşən insanlar danam. Sadəcə, ad olaraq vitse-prezident kimi qalmaq istəmirəm".

"Quska"nın məhkəməsi yenə təxirə salındı

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində sabiq deputat Hüseyn Abdullayevin ("Quska") ləqəbi ilə tanınan cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi növbəti dəfə təxirə salınıb.

Musavat.com xəbər verir ki, hakim Azər Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Hüseyn Abdullayevin iştirakı mümkün olmayıb.

Bu səbəbdən proses qeyri-müəyyən vaxta qədər ertələnilib. Yada salaq ki, bundan əvvəl də keçirilən bir neçə prosesə Hüseyn Abdullayev sağlq durumuna görə qatılmayıb. Sonrakı proseslərə o, saxlanıldığı Bakı İstintaq Təcridxanasından videokonfrans vasitəsilə qoşulurdu. Hüseyn Abdullayev proses boyunca başını önündəki masanın üstünə qoymaqla diqqət çəkirdi. Məhkəmə prosesi keçirilən müddətdə təcridxanada onun yanında vəkili iştirak edir. Onun vəkili Şəhla Hüseynova deyirdi ki, Hüseyn Abdullayevin durumu ağırdır, məhkəməyə qatılmağa hali yoxdur. Məhkəmənin hazırlıq iclasında qərar verilmədi ki, Hüseyn Abdullayev Penitensiar Xidmətin Məsləhət Müəssisəsinə köçürülsün, onun sağlq durumu ilə bağlı rəy hazırlanıb, məhkəməyə təqdim olunsun. Vəkillərin dediklərindən məlum olmuşdu ki, sabiq deputat məsləhət müəssisəsinə köçürülsə də, orada cəmi 1 gün saxlanılıb və istintaq təcridxanasına qaytarılıb. Hüseyn Abdullayevin digər vəkili Cavad Cavadov bildirirdi ki, müvəkkilinin durumu ağır olduğundan təcili tədbir görülməsi üçün Avropa Məhkəməsi Qaydalarının 39-cu bəndi əsasında Strasburqa müraciət göndərilib. Avropa Məhkəməsi ilə Azərbaycan hökuməti arasında yazışmalar başlanıb. Hökumət sorğu əsasında 189 vərəqdən ibarət sənədlər göndərilib. Vəkil Cavad Cavadov vurğulayıb ki, həmin sənədlər də Hüseyn Abdullayevin sağlamlığındakı problemləri təsdiqləyir.

Əsgərlərlə görüşə məhdudiyyət qoyuldu

Ölkəmizdə qış mövsümündə havaların soyuq keçməsi ilə əlaqədar mövsümi xarakter daşıyan respirator virus infeksiyalarına yoluxma hallarının artması müşahidə olunur. Bununla əlaqədar adaptasiya dövründə olan gənc əsgərlərin sağlamlığının qorunması məqsədilə hərbi hissələrdə onlarla görüşə müvafiq qəti məhdudiyyət qoyulub.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir: "Respirator virus infeksiyalarına yoluxma hallarının qarşısının alınması məqsədilə görülən tədbirlərin effektivliyinin təmin edilməsini nəzərə alaraq ictimaiyyətdən hərbi qulluqçularımızın sağlamlığına həssaslıqla yanaşmağı, qeyd olunan məhdudiyyəti anlayışla qarşılamağı və hərbi hissələrə gəlməməyi xahiş edirik".

Otuz yaşlı gənc prorektor təyin edildi

Güldənə Hidayətli Bakı Ali Neft Məktəbinə (BANM) strateji inkişaf üzrə prorektor təyin edilib. Bu barədə sosial şəbəkələrdə məlumat yayılıb. Güldənə Şahin qızı Hidayətli 1995-ci ildə Qəbələ rayonunda anadan olub.

O, BANM-in Keyfiyyətə təminat şöbəsində əməkdaş, son 5 ildə isə həmin şöbənin müdiri vəzifəsində çalışıb. G.Hidayətlinin prorektorluğa təqdimatı BANM rektoru Elmar Qasımov tərəfindən SOCAR rəhbərliyinə verilib və təsdiqlənib.

O, birinci "Yüksəliş" müsabiqəsinin qalibidir.

Kobaxidze bu gün Bakıya gəlir

Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze yanvarın 17-də Bakıya gələcək. Səfər çərçivəsində Gürcüstan-Azərbaycan iqtisadi əməkdaşlığının hökumətlərarası komissiyasının iclası keçiriləcək. Komissiyanın iclasında hər iki ölkənin hökumət üzvləri iştirak edəcəklər.

Baş nazir İrakli Kobaxidzenin Azərbaycanda yüksək səviyyəli görüşləri planlaşdırılır.

“Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdingi (AZCON)” publik hüquqi şəxsin nizamnaməsi təsdiq edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı müvafiq fərman imzalayıb. Fərmanla dövlət başçısının 2024-cü il 7 noyabr tarixli fərmanı ilə təsdiqlənmiş AZCON-un idarəetməsinə veriləcək dövlət müəssisələrinin, habelə dövlət payı olan təsərrüfat cəmiyyətlərinin və publik hüquqi şəxslərin siyahısı”nda nəzərdə tutulan dövlət müəssisələri holdingin strukturuna daxil edilib.

Fərmanın müddəaları AZCON-un öz əmlakına və onun idarəetməsinə verilmiş dövlət müəssisələrinə, habelə dövlət payı olan təsərrüfat cəmiyyətlərinə və publik hüquqi şəxslərə münasibətdə holdinqə tətbiq edilmir.

AZCON-un nizamnamə fondu 10 milyon manat məbləğində müəyyənleşir.

Yada sala ki, bu holdinqi Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi (RİNN) idarə edəcək.

AZCON-a RİNN tabeliyində olan şirkətlərdən başqa Azərbaycan Hava Yolları (AZAL), Azərbaycan Dəmir Yolları, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi, Bakı Metropoliteni, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Bakı Gəmiqayırma Zavodu QSC-ləri və “BakuBus” MMC də daxil olub. Beləliklə, AZCON-un yaradılması ilə RİNN təmsilində yeni “supernazirlik” yaranmış oldu. Yeni yaradılan qurumun əsas məqsədi nəqliyyat və kommunikasiya

Nəqliyyat üzrə supernazirlik fəaliyyətə başlayır

AZCON-un yaradılması ilə bağlı bəzi ekspertlər müsbət təsirlərlə yanaşı, müəyyən risklərin də olduğunu qeyd edirlər

sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət müəssisələrini bir araya gətirərək onların daha effektiv və koordinasiya şəkildə idarə edilməsini təmin etməkdir. Holdinqin əsas rəhbərliyi Müşahidə Şurasına, icra səlahiyyətləri isə icraçı direktora həvalə olunub. Müşahidə Şurası dövlət müəssisələrinin gəlir və xərclərini təsdiq etmək, səmərəliliyi

qiymətləndirmək və vəsaitlərin təyinatını müəyyənləşdirmək kimi funksiyaları həyata keçirəcək. Bu qurum həmçinin dövlət investisiyalarının daha səmərəli istifadəsini və nəqliyyat layihələrinin daha planlı həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə yaradılıb. Holdinqin nizamnamə fondu 10 milyon manat təşkil edir və onun maliyyələşməsi

dövlət müəssisələrinin ödədiyi vəsaitlər və digər qanunla icazə verilən mənbələrdən təmin ediləcək. Holdinq strukturunun formalaşdırılması nəzarətin mərkəzləşdirilməsinə və idarəetmə yanaşmalarının standartlaşdırılmasına imkan verəcək ki, bu da şəffaflığın və səmərəliliyin artırılmasına kömək edə bilər.

AZCON-un yaradılması ilə

bağlı bəzi ekspertlər müsbət təsirlərlə yanaşı, müəyyən risklərin də olduğunu qeyd edirlər. Məsələn, AZCON-un fərqli sektorlara aid müəssisələri bir araya gətirməsinin onların səmərəliliyi və idarəetmə prosesində çətinliklər yaradaçağını vurğulayır. Metropoliten, hava yolları və digər strukturların fərqli iş sahələri ilə bağlılığının idarəetmə və koordinasiya çətinlikləri yarada biləcəyi düşünülür.

İqtisadçı ekspert, REAL Partiyasının sədri Natiq Cəfəri isə “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, ümumilikdə nəqliyyat sektorunun optimallaşdırılması vacib məsələlərdən biridir. Çünki Azərbaycanın əsas yaxın və orta gələcək üçün planlarından biri nəqliyyat həyata keçirilməkdir. Bunun üçün də bütün nəqliyyat sisteminin vahid sisteminin vahid mərkəzdən idarə olunması vacibdir. Ekspertin sözlərinə görə, sadəcə əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin səmərəliliyinin artırılması üçün də müəyyən işlər görülməlidir: “Azərbaycanda dövlət şirkətləri

nin, dövlət holdinqlərinin ən böyük problemi xərc hissəsinin artması və rentabelliyyə mənfi təsir göstərməsidir. Bu, rəqəbatlı mühitə ziyan verməməlidir. Yeni dövlət holdinqinin bu sahədə təşəbbüskar olmağa çalışan özəl sektorun qarşısını kəsmək kimi yanaşması olmamalıdır. Ona görə də adıçəkilən holdinqin yaradılması tendensiya olaraq başa düşüldür və müsbətdir. Azərbaycanın əsas nəqliyyat həyata keçirilməsi üçün dövlət müəyyən addımlar atır. Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin yaradılması da bu addımlardandır. Bu, gələcəkdə Azərbaycana dividendlər gətirə biləcək sahə olacaq. Amma effektiv, şəffaf idarə olunması ilə bağlı daha çox məsələlər diqqət yetirmək lazımdır. Çünki başqa dövlət şirkətlərinin bu günə qədər olan təcrübəsində ən böyük problem həm şəffaflıq, həm də effektiv idarəetmə ilə bağlı məsələlər olub. Ümid edək ki, yeni yaradılan AZCON-la bağlı gələcəkdə belə məsələlər gündəmə gəlməyəcək”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanın vurulan təyyarəsi haqda yeni iddialar

Braziliyanın federal məhkəmə hakimi “Azərbaycan təyyarəsinin qəzası: günahkarlar cəzasını alacaqmı?” başlıqlı məqalədə nələ yazıb?

Braziliyanın federal məhkəmə hakimi, Braziliya Federal Məhkəmə Hakimləri Assosiasiyasının aviasiya hüququ komissiyasının koordinatoru Marselo Honorato Rusiya səmasında vurulmuş Azərbaycan təyyarəsi ilə bağlı məqalə yazıb.

Aviasiya hüququ üzrə professor Marselo Honorato Rusiyada vurulmuş Azərbaycan təyyarəsinin “qara qutu”larını təhlil etmiş Braziliya Aviasiya Qəzalarının Araşdırılması və Qarşısının Alınması Mərkəzində (CENIPA) də çalışır (ştatdankənar professor kimi).

Onun “Azərbaycan təyyarəsinin qəzası: günahkarlar cəzasını alacaqmı?” başlıqlı məqaləsi “Consultor Juridica” (“Hüquq məsləhətçisi”) elektron jurnalında dərc edilib.

Novator.az-ın məlumatına görə, Marselo Honorato “Consultor Juridica” jurnalında dərc etdiyi məqaləsində yazır ki, ilk dəfə deyil mülki təyyarə səhven vurulur: “38 nəfərin ölümü ilə nəticələnmiş “Embraer 190” insidentinə qədər də bu cür hadisələr qeydə alınıb. 1983-cü ildə Cənubi Koreyanın, 1988-ci ildə İranın, 2017-ci ildə Malayziyanın, 2020-ci ildə Ukraynanın mülki təyyarələri vurulub.

Cənubi Koreya təyyarəsində 279, İran təyyarəsində 290, Malayziya təyyarəsində 289, Ukrayna təyyarəsində 176 nəfər həlak olub”.

Marselo Honorato bir neçə konkret bu kimi olaylardan yazır və gəldiyi nəticə budur ki, Azərbaycan Hava Yollarına məxsus təyyarənin hava hücumundan müdafiə sistemi ilə vurulduğu rəsmən təsdiqini taparsa, günahkarların cəzalandırılması perspektivi məhduddur: “Dövlətlərin suverenliyi məsələsi cinayət işləri üzrə çıxarılan cəzaların yerinə yetirilməsi məsələsinə hələ də ən böyük maneə ola-

raq qalır, xüsusilə də cinayəti beynəlxalq gücə malik ölkənin vətəndaşları törədibse.

Hava hüququ sahəsindəki bəzi müqavilələr “ya cəzalandır, ya təhvil ver” şərti ilə bağlanıb. Yeni dövlət təqsirləndirilən şəxsi məsuliyyətə cəlb edə bilər, onu təhvil verə bilər. Belə bir ikili prinsip isə yurisdiksiyada bəhanələrə əl yeri qoyur, cəzasızlıq üçün də şərait yarada bilər.

Başqa bir çətinlik istintaq prosesi ilə bağlıdır. Beynəlxalq qaydaya əsasən, təyyarə qəzasının istintaqı hadisənin baş verdiyi ölkədə aparılmalıdır. Hava təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımın-

dan zəruri bir qaydadır, çünki aviasiya insidentinin istintaqını yerində, hadisənin baş verdiyi ölkədə aparmaq, əlbəttə, daha asan, daha əlverişlidir.

Amma təyyarələrin vurulması halında bu prinsip açıq-aşkar maraqların toqquşmasına gətirir. Çünki istintaq həmin hava nəqliyyatının vurulmasına görə məsuliyyət daşıyan dövlətin öhdəsinə buraxılır.

Bu normanın dəyişdirilməsi isə real görünür, çünki mülki təyyarələr adətən hava hücumundan müdafiə sistemləri ilə vurulur, bu da öz növbəsində hərbi sirr və suverenlik məsələlərini ehtiva

edir”.

Professor Marselo Honorato məqaləsinin sonunda vurğulayır ki, bütün bu problemləri aradan qaldırmaq üçün hüquqi aktlara dəyişiklik edilməlidir: “Məsələn, Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı kommersiya təyyarələrinin beynəlxalq uçuşlar zamanı vurulması hadisələrinin araşdırılmasına nəzarəti həyata keçirmək üçün beynəlxalq komissiyalar yarada, həmçinin mülki təyyarə hava hücumundan müdafiə sistemi ilə vurulduqda övz dövlətlərin vətəndaşlarının beynəlxalq cinayətləri araşdırın orqanlara təbə olması haqda beynəlxalq müqavilələr təklif edə bilər. Normativ hüquqi aktlar təkmilləşdirilməlidir. Bu baş verməyincə, raketlər hava məkanında sərbəst uçmağa davam edəcək”.

Bu arada “Embraer-190” sərnəşin təyyarəsinin pilotları ilə dispetçerlər arasında söhbətin tam stenogramı internetin Rusiya seqmentində yayılıb. Rusiya mətbuatı söhbətin stenogramından istifadə edərək, təyyarə heyətinin Qroznıya enməmək, Mahaçqalaya uçmamaq, sonra yenidən Bakıya uçuşmaq və sonda Aktauya uçuşmaq barədə bütün qərarları müstəqil qəbul etdiyini xüsusi qabardır. Həmçinin quşlarla toqquşma, eləcə də göyertəsində partlayan qaz balonu versiyalarının ekipaj tərəfindən səsləndirilməsi faktı geniş təbliğ olunur.

Rusiya mətbuatı təyyarə heyətinin Qroznı aeroportu-

nun dispetçerinə eniş etmək istəyərkən qəfildən 2 GPS sisteminin ikisinin də sıradan çıxdığına dair dediklərini açıqlamır. Eyni zamanda təyyarəyə zərbə dəydiyinə dair deyilənlərin üstündən öteri keçilir, pilotlar təyyarədə fəvqəladə vəziyyət elan etməməkdə suçlanırlar.

Maraqlıdır ki, Rusiya İstintaq Komitəsi AZAL-a məxsus təyyarənin Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğraması ilə bağlı kompleks məhkəmə-tibbi ekspertizası təyin edib. Bu barədə Rusiyanın İstintaq Komitəsinin rəsmi nümayəndəsi Svetlana Petrenko bildirib.

O qeyd edib ki, dispetçer xidmətləri, hava hərəkətinin təşkili sistemi, hava hücumundan müdafiə qüvvələrinin vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərini qiymətləndirmək üçün kompleks komissiya təşkilatı və texniki məhkəmə ekspertizası təyin edilib. Qurum rəsmisi qeyd edib ki, istintaq faciənin səbəbləri ilə bağlı bütün mümkün versiyalar üzərində işləyir. “Qroznı, Mahaçqala və “Mineralnıye Vodi”nin dispetçerləri ilə təyyarə komandiri arasında danışqlar təhlil edilir. Kompleks aviasiya texniki ekspertizası təyin olunub”, - Petrenko qeyd edib. Onun sözlərinə görə, hava gəmisinin bütün sistemlərinin vəziyyəti, eləcə də maddi sübutlar öyrənilir.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Bu sənəd İrəvana problem yaradacaq Tofiq Zulfüqarov: "Azərbaycanın ABŞ-la buna bənzər əməkdaşlığı illərdir mövcuddur"

"Görünən odur ki, Demokratlar administrasiyası erməni lobbisinin təsiri altında bu sənədi qəbul edib. Daha dəqiq desək, Bayden administrasiyasına bu sənədin qəbul edilməsi üçün təzyiq göstərilib. Bu da erməni lobbisinin Tramp administrasiyasının belə bir sənədə razılıq verməyəcəyindən narahat olduğunu göstərir". Bu sözləri Axar.az-a keçmiş xarici işlər naziri, politoloq Tofiq Zulfüqarov ABŞ və Ermənistan arasında imzalanan strateji tərəfdaşlıq haqqında sazişdən danışarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, bu sənədin qəbulu ermənilər üçün problem yarada bilər: "Bunun erməni tərəfi üçün problemlər yaradacağı ehtimal olunur, çünki belə bir addımın atılması Tramp administrasiyası tərəfindən xoş qarşılanmaya bilər. Üstəlik, sənədin real icra mexanizmləri və göstəriciləri sual altındadır".

Politoloq ABŞ-dan Ermənistanla xüsusi sərhəd mühafizə qrupu göndəriləcəyi ilə bağlı məsələyə də münasibət bildirib: "ABŞ müxtəlif ölkələrlə, o cümlədən Azərbaycanla sərhəd təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıq edib. Xüsusilə Xəzər yarı ölkələrlə sərhədlərin müasir avadanlıqlarla təmin edilməsi layihələrində Azərbaycanla uzunmüddətli əməkdaşlıq mövcuddur. Uzun illər Ermənistan belə əməkdaşlıqdan məhrum olub. Bunun səbəbi Ermənistanın KTMT-yə üzv olması və Rusiyanın hərbi müttəfiqi sayılmasıdır. Ermənistanla Rusiya arasında hərbi müttəfiqlik və müştərek hərbi birləşmələr barədə sənədlər mövcuddur. Bundan əlavə, onların hava müdafiəsi sistemi də Moskvadan idarə olunur. İndi isə Bayden administrasiyası Ermənistanla təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq qurmaq niyyətindədir. Ancaq bu əməkdaşlığın reallaşması çətin görünür. Çünki Ermənistanın təhlükəsizlik və hərbi infrastrukturunu Rusiya ilə sıx bağlıdır".

Tofiq Zulfüqarov qeyd edib ki, Azərbaycan və ABŞ arasında buna bənzər əməkdaşlıq illər öncədən mövcuddur: "ABŞ və Azərbaycan arasında təhlükəsizlik sahəsində uzun müddətdir davam edən əməkdaşlıq mövcuddur. Hər il iki ölkə arasında təhlükəsizlik dialoqu keçirilir və sərhəd təhlükəsizliyi sahəsində birgə layihələr icra olunur. Azərbaycan bu sahədə ABŞ-dan maliyyə dəstəyi alıb. Erməni tərəfi həmişə bu əməkdaşlığa qarşı çıxıb və onu tənqid edib. Bayden administrasiyası dövründə bu əməkdaşlığa əvvəlki kimi önəm verilməyə də, Tramp administrasiyası və onun siyasəti ABŞ-ın milli maraqlarına uyğun olaraq bu əlaqələri bərpa edə bilər".

Avropa İttifaqının (Aİ) Xarici İşlər və Güvenlik Siyasəti üzrə Ali Nümayəndəsi qurumun Ermənistanla mülki missiyasının müddətinin daha iki il uzadılmasını təklif edib. "Yeni Müsavat"ın xəbərinə görə, Aİ Ali Nümayəndəliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, Avropa İttifaqına üzv dövlətlər təklifi müsbət qarşılayıb və hazırda Avropa İttifaqı Şurasının müvafiq qurumları ilə gərəqli hüquqi aktlar müzakirə edilir:

"Aİ Şurasının missiya müddətinin uzadılmasına dair qərarının yaxın günlərdə verilməsi gözlənilir". Çox maraqlıdır ki, bu missiya Ermənistanla fəaliyyətə başlamazdan əvvəl onun mövcudluq şərtləri həm də Azərbaycanla razılaşdırıldı. Amma daha sonra missiyanın sayının artırılması və müddətinin uzadılması barədə Azərbaycan tərəfi ilə heç bir məsləhətləşmə aparılmadı, nəyə görə - belli deyil. Bununla yanaşı, missiya sözcüsü bildirib ki, onlar monitorinqlər apararaq sülhə

təhffə verirlər - hesabatlar hazırlayırlar, bu hesabatları guya Azərbaycan tərəfinə də təqdim edirlər. Amma nədənə, indiyə qədər Avroittifaq missiyasının Azərbaycan tərəfinə hesabat təqdim etməsi barədə heç bir informasiya yoxdur.

O ki qaldı Avroittifaq missiyasının sülhə təhffə verməsinə, faktiki olaraq, missiyanın fəaliyyətinin uzadılmasına Azərbaycan tərəfi razılıq verməyib və bu, sözsüz ki, rəsmi Bakıda qıcıq yaratmaya bilməz. Missiyanın fəaliyyətinə

Ermənistanın sərhəddəki "üç adaxlısı" - Aİ, ABŞ və Rusiya...

Paşinyan administrasiyası bir-birinə antoqonist siyasi mərkəzlərin hərbi kontingentini bölgəyə yerləşdirməklə ölkəni poliqona çevirib - mütəxəssislər İrəvanın "ikinci Kiyev" olacağını açıqladılar

tərəflərdən biri, yeni Azərbaycan razı deyilsə, bu missiya sülhə neçə təhffə verə bilər? Azərbaycan yalnız 40 nəfərdən ibarət missiyaya iki ay müddətinə razılıq verib. Artıq ikinci ildir ki, Avroittifaq missiyası Ermənistandadır. Vaşinqtonda imzalanmış sənədə əsasən, ABŞ gələn həftə sərhəd təhlükəsizliyini gücləndirmək məqsədilə Ermənistanla xüsusi sərhəd mühafizə qrupu göndərəcək. Dövlət sərhədinin sərhəd mühafizəsi Ermənistanın Sərhəd Qoşunları ilə yanaşı, Rusiya qoşunları tərəfindən də həyata keçirilir. Bütün quru sərhədləri qorunur. Türkiyə Cümhuriyyəti və İranla sərhəd Ermənistan silahlı qüvvələri ilə əməkdaşlıq edərək Rusiya hərbiçiləri tərəfindən qorunur. Gürcüstanla sərhəd Ermənistan sərhədçiləri tərəfindən, Azərbaycanla isə Ermənistan sərhədçiləri və Ermənistan polisi tərəfindən qorunur. Türkiyə sərhədi 333 km, Gürcüstanla 260 km-dir. Gürcüstan sərhədinin 42 km də Rusiya sərhədçiləri tərəfindən qorunur. İranla sərhədin 35 km-dir. Beləliklə, Ermənistanın sərhəddə "üç adaxlı"yı yaranmaqdadır: Aİ, ABŞ və Rusiya...

"Ermənistan hökuməti Aİ və ABŞ-a dəstək üçün üz tutmaq əvəzinə, qonşu dövlətlərlə problemlərini həll etməlidir". Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov belə deyib. Baş diplomat bildirib ki, Rusiya tərəfinin məlumatına görə, Aİ-nin Ermənistan Respublikasında yerləşən müşahidə missiyası daha çox Ermənistanı deyil, Qərb ittifaqlarının maraqlandıran məsələlərlə məşğul olur. Bu açıqlama ilə Moskva Aİ-nin regionda kəşfiyyat xarakterli fəaliyyətlə məşğul olduğuna ehtiyat vurub. Ümumiyyətlə, Qarabağ münaqişəsi başa çatdıqdan sonra hər şeyin günahını Rusiyanın üzərinə qoyan Ermənistan hakimiyyəti, xalqa izah etməyə çalışır ki, Kreml-dən bizə yar olmaz, üzümüzü Avropaya çevirməliyik, bu qütbə təhlükəsizlik sahəsində müttəfiqlər axtarmalıyıq. Bunu ötən il Danimarkada keçirilən "demokratiya forumu"nda baş nazir Paşinyan

da demişdi. Hətta irəli gedərək. Rusiyanın Ermənistanla hərbi mövcudluğunu ölkəsi üçün təhdid adlandırmışdı. Bundan sonra da ritorika dəyişmədi, KTMT ünvanına ittihamlar artdı. Ona görə də Ermənistan sərhədlərinə Qərb qüvvələrinin yerləşməsi prosesi sürətləndirilir. Ancaq bu oyunlar İrəvana və Paşinyan administrasiyasına nə vəd edir?

Sualımızı cavablandırان Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında qeyd etdi ki, Ermənistanın bu hərəkətləri bir dövlət kimi formalaşmadığını sübut edir: "Dövlət özü sərhədlərini mühafizə etməlidir. Ermənistan isə sərhədlərini qorumağa tərəfdaşlar axtarmağa davam edir, saylarını artırır. Bur ölkənin sərhədlərini üç güc mərkəzi qorumaqdadırsa, deməli, Ermənistan müstəqil dövlətçiliyini əldən verməkdədir. Buna qədər Rusiya və Avropa Birliyi var idi, indi ABŞ da bölgəyə dəvət olundu. Ermənistanın bu qədər antoqonist qüvvələri bir araya gətirməsi özü üçün mürəkkəb problemlər yaradacaq, ölkəni strateji rəqəbat poliqonuna çevirəcək". **Partiya sədri vurğuladı ki, Rusiya hələ bəyanatlarla məhdudlaşmaqdadır:** "Lavrov və Peskovun açıqlamalarından kənara çıxan addımlar olmayıb. Hazırda Rusiya Ermənistanla qeyri-müəyyən vəziyyətdə olan münasibətləri saxlamaq-

dadır. Bu da Moskvanın erməniləri itirmək istəyindən irəli gəlir".

A.Nağı bildirdi ki, ABŞ-nin yeni rəhbərliyi imzalanmış strateji tərəfdaşlıq sazişinə uyğun hərəkətlər etməyəcək və bu da Paşinyan iqtidarına xeyli çətinliklər yaradacaq: "Bu məsələyə kağız kimi baxılır. Çünki Ermənistanın Rusiya ilə hərbi və iqtisadi münasibətləri davam edir, bundan bəhrələnilir. Ermənistan xüsusən də Avrasiya İqtisadi Birliyinin verdiyi dividendləri itirə bilər. Onu da başa düşürlər. Hətta daxilə vəziyyətin qarışması istisna deyil. Üstəgəl, bölgəyə dəvət edilənlər İranla düşmənçiliyi olan güc mərkəzləridir, bu faktor da nəzərdən qaçırılmazdır. Tehranın ABŞ mühafizə qrupunun bölgəyə yerləşməsinə reaksiyasını gözləmək lazımdır. Bir sözlə, Ermənistan ağır bir prosesin içindədir".

Siyasi ekspert Fuad Əliyev isə dedi ki, Ermənistan artıq "üç stul"da oturmaq siyasəti yürütməkdədir: "Amma bir gün stulun biri Paşinyanın altından çəkəcək və yığılacaq. Hazırda onun bu davranışlarına təmkinlə yanaşma müşahidə olunur. Əsasən də Rusiya bərk qəzəblidir və öz vassalı, təbəəsi olan dövlətin bölgəyə Qərbi yerləşdirmək addımlarını sürətləndirməsi xəyanət kimi qəbul olunur. Bunu rus analitiklər açıq ifadə edirlər. Sadəcə, Rusiya Ukrayna cəbhə-

sində güc sərf edir deyər Ermənistanla qarşı açıq həmlələr etmir. Amma fakt budur ki, rus hərbiçilərinin qoruduğu Ermənistan sərhədlərinə son bir neçə ilin içində Avropa Birliyi və ABŞ yerləşməkdədir. Bu da əslində NATO-nun regiona çağırılmasıdır. Ermənistan "ikinci Ukrayna" olmaq təhlükəsi ilə üzləşir. Paşinyana elə gəlir ki, Rusiya hazırkı müharibədə zəifləyəcək deyər Ermənistanla bacara bilməz. Ancaq yanılır".

F.Əliyev əlavə etdi ki, Rusiyanın Cənubi Qafqaz siyasətində doktrina dəyişikliyi də mümkündür: "Artıq ötən əsrin yavaşması və müdaxilələri yoxdur. Rusiya arxayındır ki, Ermənistan ondan hərtərəfli asılıdır. Bu dövləti özləri yaradıblar. Yeni Rusiya Ermənistanı alıb - yollarını, demiryol xətlərini, iqtisadiyyatını, sərhədlərini... Baş nazirin müavini Aleksey Overçuk təsadüfi olaraq demədi ki, Avropa Birliyi ilə ticarət dövryyəsi 11, 6 milyard, Avrasiya İqtisadi İttifaqı ilə 12 milyarddır. Bu rəqəmlər təsdiqləyir ki, Ermənistan Rusiyadan nə dərəcədə asılıdır. Bu asılılığı azaltmaq və regionda möhkəmlənmək üçün ABŞ və Fransa sərhədlərə gah jəndarma göndərir, gah kəşfiyyat missiyası yaradır, gah mühafizə qrupu adı ilə bölgəyə yerləşməkdədir. Ermənistan üç gücdən sərhədlərdə istifadə etməklə bir gün çanağın başında çatlayacağını görecekdir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanın son vaxtlar qarışıq xarici siyasət kursuna izah verməyə çalışan baş nazir Nikol Paşinyan qonşu dövlətlərlə münasibətlərdən danışır. Onun sözlərinə görə, Ermənistanın “İran İslam Respublikası ilə əlaqələri həmişəkindən daha mənalıdır. Bu münasibətlər təbii maraqlara əsaslanır ki, bu da əməkdaşlığın ən etibarlı əsası və münasibətlərin sabitliyinin təminatıdır”.

Maraqlıdır ki, “Ermənistanın təhlükəsizliyi İranın təhlükəsizliyidir” deyən Tehran rəsmiləri Paşinyanın regiona onların düşmənlərini gətirməsinə susur. Al-dən sonra İrəvanın “şeytan ölkə” - ABŞ-la bu qədər yaxınlaşmasına kəskin reaksiya bildirməyib. Yalnız ümumi, şablon ifadələrlə kifayətlənib ki, ABŞ-la müqaviləyə də elə o cür reaksiya gözləmək olar. Halbuki Tehran qeyri-region dövlətlərinin bölgədə mövcudluğunu İran üçün qeyri-məqbul, “qırmızı xətt” sayır. O zaman indi niyə susur?

Ekspertlərə görə, İran son zamanlar qeyri-adi siyasəti hiyləgərlik nümayiş etdirir. İslam respublikası Rusiya ilə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq sazişi imzalamağa hazırlaşır, digər tərəfdən, Qərblə

etməsindən məmnunluğunu ifadə edib.

Bundan əlavə, Trampın vəzifəyə başlamasına bir həftə qalmış İran Qərblə nüvə dialoqunu bərpa edir. Yanvarın 13-də İsveçrədə İranla Fransa, Böyük Britaniya və Almaniya arasında nüvə danışıqlarının ikinci raundu keçirilib. Bu danışıqların birinci raundu ötən ilin noyabrında baş tutub. Beləliklə, fars rejiminin ikiüzlü siyasəti ortadadır. Azərbaycanın İsrailə münasibətlərinə də ima düşməni mövqə sərgiləyən Tehranın Ermənistanla bağlı münasibət bildirməməsinə necə izah etmək olar? Ermənistanın Respublikaçı Partiyasının nümayəndəsi Eduard Şarmazanov bildirib ki, ABŞ-la xartianın imzalanması ölkənin İran və Rusiya ilə münasibətlərini

İran “şeytan ölkə” ilə sazişə susur - sensasion səbəblər

“Ermənistanın təhlükəsizliyi İranın təhlükəsizliyidir” deyən Tehran rəsmiləri regiona onların düşmənlərinin gətirilməsinə susur; fars rejiminin riyakarlığı ortadadır - reaksiyalar

demişdi ki, ABŞ-la işləməliyə. Sonra Amerika demişdi ki, siz bizi dəstəkləməlisiniz, yoxsa bütün İran əhalisi türkcə danışacaq. Bununla İranla Türkiyə “təhlükəsi” göstərilmişdi. Belə bir təhdid var idi. Bugünlərdə də İran rəsmisi dedi ki, Suriya böhranının həlli üçün Amerika ilə əməkdaşlıq etməliyik. Yeni Tehran Vaşinqtonla işbirliyinə gedərək Türkiyəyə qarşı

hədlərini bərpa etdi, İran isə sərhədlərimizə qoşun yığıb təlimlər keçirdi, bizi hədələdi, guya “sionist rejim” bizimlə İran sərhədlərinə yerləşib, indise fakt Amerika Ermənistanla İran sərhədinə qüvvə göndərir, Tehranın səsi də çıxmır. Deməli, İranın ABŞ-dakı müəyyən qüvvələrlə Ermənistan məsələsində ortaq nöqtələri var. Ancaq bütün hallarda ABŞ-ın bu

“İrana hücum Ermənistan üzərindən olacaq” iddiası

“ABŞ-ın tələbi ilə Ermənistan ordusunun İrana qarşı istifadə olunacağı istisna edilmir”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu keçmiş erməni səfiri Dzyunik Ağacanyan deyib. Onun sözlərinə görə, Qərb İran məsələsində çox ciddidir və bölgədə müttəfiq axtarır.

“Qarşıdakı aylar İrana hücum üçün əlverişlidir. Bir zamanlar bu, Azərbaycan üzərindən düşünüldüysə, Bakı bundan imtina etdi, onlar ağıllı tərpendilər. Biz isə faktiki olaraq İrana qarşı həyata keçiriləcək hərbi əməliyyatların birbaşa iştirakçısına çevrilməkdəyik. Bunun hansı fəlakətlərə yol açacağını deməyə isə gərəkdir yoxdur”.

Danielyan: “Ermənistan satışda olan obyektir”

Erməni politoloq Stepan Danielyan Ermənistanın bir obyekt olduğunu bildirib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, erməni ekspert ölkəsinin ticarət zamanı satıla bilən əmtəə adlandırır. Son zamanlar Ermənistan hakimiyyətinin atdığı addımlar daxilə müəyyən müzakirələrə səbəb olub. Erməni politoloqlar Paşinyan hökumətinin siyasətinin ölkəni uçuruma apardığını düşünürlər.

Ordumuzun vurduğu Arutyunyana hökm oxundu

Ermənistan məhkəməsi hərbi cinayətkar, general-leytenant Cəlal Arutyunyana təqsirli bilib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, onun vəkili Liparit Simonyan məlumat verib. Arutyunyan Ermənistan Cinayət Məcəlləsinin 550-ci maddəsi üzrə (hərbi səhlənkarlıq, hərbi vəziyyət, müharibə zamanı və ya döyüş şəraitində ehtiyatsızlıqdan insan ölümünə səbəb olduqda) təqsirli bilinib. Generalın hansı cəzayı alacağı isə yaxın vaxtlarda məlum olacaq. İttihama görə, Arutyunyanın yalan məlumat verməsi nəticəsində 44 günlük müharibə zamanı “N” sayılı hərbi hissənin “D-20” artilleriya diviziyasının 20 əsgəri (Qarabağda - red.) ölüb.

Xatırladaq ki, Cəlal Arutyunyan 44 günlük müharibə vaxtı ləğv edilmiş separatçı rejimin “müdafiə naziri” olub. General müharibənin əvvəlində Azərbaycan Ordusunun PUA zərbəsi ilə yaralanıb. Hərbi cinayətkarın hərəkətdə olan maşını dronla vurulsa da, o, xilas ola bilmişdi.

❑ Xəbərləri hazırladı: EMİL

ortaq dil tapmaq üçün səylər göstərir. İran Rusiya ilə strateji tərəfdaşlığa, o cümlədən Moskvaya gizli missiyalar göndərməyə hazırlaşarkən, Tehran eyni zamanda Qərbdə də müsbət siqnallar göndərir. Məsələn, İran prezidenti Məsud Pezeşkiyanın kampaniyasının rəhbəri və prezidentin nümayəndəsi Əli Abdolalizadə ABŞ-la birbaşa danışıqlara çağırıb. O, “İranın danışıqlara və dialoqa açıq olduğunu” söyləyərək, “məsələlərin həll olunmamış qalmasının mümkün olmadığını” vurğulayıb. Abdolalizadə milli maraqları qorumaq üçün vasitəçilərə arxalanmaqdan daha, “birbaşa, dürüst və kişicəsinə” söhbətlərin aparılmasının vacibliyini vurğulayıb. O, İran hökumətinin Amerika rəsmiləri ilə birbaşa danışıqların zəruriliyi ilə bağlı konsensus əldə

pisləşdirəcək. Şarmazanov həmçinin qeyd edib ki, “mümkün ABŞ-İran münasibəti” halında ABŞ-la belə bir sazişin imzalanması Ermənistan üçün ciddi problemlər yaradacaq: “Təhdidlər azalmayacaq, əksinə, artacaq. Heç bir Qərb əsgəri Ermənistanın təhlükəsizliyini qorumağa gəlməyəcək. Qərb Ermənistan Respublikasının anti-Rusiya və anti-İran olmasını istəyir”.

Siyasi şərhçi Turab Rzayevin fikrincə, İran-ABŞ münasibətlərinin qərribə xarakteri var. Onun sözlərinə görə, bu ölkələrin düşmən olub-olmadığı haqda, latent əlaqələr barəsində hələ də müxtəlif versiyalar səslənməkdədir: “Məsələn, İranın keçmiş prezidenti Həsən Ruhani dövründə o vaxtkı xarici işlər naziri Cavad Zərif

bu bölgədə siyasət yürüdü. Halbuki ayrı vaxta ABŞ-ı “böyük şeytan” adlandırırlar, İsraili yer üzündən silməklə hədələyirlər. Amma Suriyada Amerika ilə əməkdaşlıq edilir, PKK-ya 1500 dron göndərilir. Bəs sən ABŞ-la necə düşmənsən? O baxımdan, İran indi ABŞ-a özünü Ermənistanın bölgədəki əsas hamisi kimi təqdim edir”.

Analitikin fikrincə, Tehrandan Vaşinqtona deyilir ki, “Ermənistan xristian dövlətidir, amma xristian Rusiya onu regionda tək qoyub, amma mən müsəlman ölkə olsam da, İrəvanı müdafiə edirəm, buna görə hətta Azərbaycanla münasibətləri pozuram, “qırmızı xətt”lər qoyuram”. Belə desək, İran bu hekayəni Amerikaya satmağa çalışır. Çünki Azərbaycan işğala son qoymaqla öz sərhədlərini bərpa etdi, İran isə sərhədlərimizə qoşun yığıb təlimlər keçirdi, bizi hədələdi, guya “sionist rejim” bizimlə İran sərhədlərinə yerləşib, indise fakt Amerika Ermənistanla İran sərhədinə qüvvə göndərir, Tehranın səsi də çıxmır. Deməli, İranın ABŞ-dakı müəyyən qüvvələrlə Ermənistan məsələsində ortaq nöqtələri var. Ancaq bütün hallarda ABŞ-ın bu

kontingentini İranla sərhədə göndərməsi Tehran rejimini narahat edəcək. Bəli, bu baxımdan İran üçün indi təhlükə olmaya bilər, amma gələcəkdə İsrailin İranı vurması baxımdan bu bazadan narahatdır”.

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, Tehran Ermənistanın hətta “şeytan” adlandırdığı Amerika ilə hərbi əməkdaşlığına da dözümlü yanaşmağa hazır, yetər ki, bunun Azərbaycana zərəri olsun: “Bölgədə baş verənlərə çevik reaksiya verməliyik, ümidimizi yalnız Donald Tramp administrasiyasının Cənubi Qafqazda Azərbaycanla əməkdaşlığa önəm verəcəyinə bağlamamalıyıq. Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun yeni dövlət katibi, hər zaman ermənilərin mövqeyini müda-

fie edən və Azərbaycan əleyhinə açıqlamalar verən senator Marko Rubio ilə strateji tərəfdaşlıq sazişi imzalamasını çətin təsəvvür etsək də, oxşar sənədin Bakıya da təklif edilməsi ehtimalını diqqətdə saxlamalı və bundan imtina etməməliyik. Bütün hallarda əsas məsələmiz şərtlərimiz daxilində il ərzində Ermənistanı sülh sazişini imzalamağa təşviq etmək olmalıdır”.

Politoloq Zaur Məmmədovun sözlərinə görə, Rusiya və İran üçün ciddi çağırış olan bu saziş fonunda ölkəmizi dəfələrlə təhdid edən cənub qonşumuzun reaksiyası Tehranın mövqeyini

açıq-aşkar göstərmiş ola- caq: “Sözsüz ki, əgər bu reaksiya sərt olmasa, sərhədlərlə bağlı ölkəmizə qarşı sərt ritorikadan istifadə edən Tehran Zəngəzurdakı ABŞ hərbiçilərinin İran sərhədlərinə üz-üzə durmasına ən sərt üsullarla cavab verməyə, Azərbaycan ictimaiyyətində ciddi gərginliyə çevriləcək. Öz növbəsində, əminəm ki, qonşuların dişsizliyi, ABŞ və Ermənistanın isə çevik davranışları fonunda, Azərbaycan regional sabitlik və ilk növbədə dövlət təhlükəsizliyinin qorunması üçün Zəngəzur mövzusunun özü həll edəcək”.

❑ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Azərbaycan və Ermənistan generalları eyni toplantıda

Brüssel şəhərində NATO-nun Hərbi Komitəsinin Baş Qərargah rəisləri formatında görüşü keçirilir. İclasda Azərbaycan və Ermənistan da təmsil olunur. Azərbaycandan müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyev, Ermənistandan Baş Qərargah rəisi, general-leytenant Edvard Asryan iştirak edir.

Görüşdə cari global və regional təhlükələr, çağırışlar barədə məlumatlılığın artırılması və onların təsirinin azaldılması üçün kollektiv həll yollarının axtarışı, iqlim dəyişikliyi, qeyri-sabitlik, yeni yaranan və pozucu texnologiyalar, hibrid və kiber təhdidlər dövründə kritik həyatı dəstəkləyən infrastrukturun dayanıqlılığı, həmçinin NATO-nun rəhbərlik etdiyi əməliyyat və missiyalarda tərəfdaş dövlətlərin iştirakı ilə bağlı məsələlər müzakirə olunur.

Naxçıvanda hərbi təlimlər başlayır

Azərbaycanla Türkiyə arasında imzalanmış hərbi əməkdaşlıq haqqında sazişə uyğun olaraq, Türkiyənin Qars şəhərində keçiriləcək "Qış təlimi - 2025" birgə təliminə hazırlıq məqsədilə Azərbaycan-Türkiyə dövlət bayraqlarının dəyişmə mərasimi keçirilib.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Əlahidde Ümumqoşun Ordu (ƏÜO) komandanlığından bayrağı qəbul edən bayraq taqımı Naxçıvan şəhərindən Sədərək sərhəd-keçid məntəqəsinə - Araz çayı üzərindəki "Ümid" körpüsünə doğru yürüşə başlayıb. Eyni zamanda Türkiyənin bayraq taqımı da Qars şəhərindən mərasimin keçiriləcəyi ünvana doğru yürüş edib.

"Ümid" körpüsündə Azərbaycan və Türkiyə respublikalarının dövlət himnləri ifa edildikdən sonra bayraqların dəyişmə mərasimi olub.

Sonra təlimə cəlb ediləcək şəxsi heyət və hərbi texnikaların təlim yerinə yola salınması münasibəti ilə keçirilən tədbirdə ƏÜO komandanı general-mayor Kənan Seyidov çıxış edərək birgə hərbi təlimlərin əhəmiyyətindən danışib, təlim iştirakçılanna uğurlar arzulayıb.

Tədbirdən sonra təlimə cəlb ediləcək bölmələr Naxçıvan şəhərindən yola düşüblər.

Təlimin planına əsasən yaşayış məntəqələrində, çətin relyefli ərazilərdə, dərin qar və şiddətli soyuqlarda müxtəlif təlim-döyüş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulub.

Yanvarın 20-dən 24-dək dünyanın müxtəlif ölkələrindən olan liderlər İsveçrənin Davos şəhərində illik Dünya İqtisadi Forumunda əsas global problemləri və 2025-ci il üçün prioritetləri müzakirə edəcəklər.

İclasda 130-dan çox ölkədən 350 hökumət nümayəndəsi, o cümlədən 60 dövlət və hökumət başçısı, eləcə də ABŞ-ın yeni prezidenti Donald Tramp, Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen, Almaniya kansleri Olaf Şolz, Avropa Parlamentinin sədri Roberta Mezzola və digər rəsmilər iştirak edəcəklər. Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski forumda xüsusi müraciət edəcək.

Forumda İsrail prezidenti İsaak Hersoq, Fələstin Muxtariyyətinin baş naziri Məhəmməd Mustafa, həmçinin İranın vitse-prezidenti Məhəmməd Cavad Zərifin də iştirak edəcəyi gözlənilir.

Suriyanın müvəqqəti xarici işlər naziri Əsəd əl-Şeybaninin də tədbirə qatılacağı qeyd edilir.

Dünya İqtisadi Forumunun rəsmi saytının məlumatına görə, konfransda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan da iştirak edəcək. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin də forumda iştirak edəcəyinə dair məlumat yayılıb.

Forumda həmçinin biznes, beynəlxalq təşkilatlar, vətəndaş cəmiyyəti, elm, media və incəsənət nümayəndələri iştirak edəcək.

Tədbirdə ümumilikdə 3 min adam iştirak edəcək.

Forumda global iqtisadiyyatda yeni artım mənbələri, əsas geoiqtisadi və texnoloji dəyişiklikləri nəzərə almaqla biznes strategiyalarının uyğunlaşdırılması, insan kapitalının inkişafına investisiya qoyuluşu və cəmiyyətin inkişafına töhfə verən iş yerlərinin

yaradılması, ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqi, beynəlxalq səviyyədə həll yollarını inkişaf etdirmək üçün əməkdaşlıq etmək üçün yeni yollar tapmaq kimi məsələlər gündəmə çıxarılaçaq.

Digər əsas mövzu süni intellekt olacaq - forumda onun tənzimlənməsi məsələləri qaldırılacaq.

tan sülh anlaşması ilə bağlı pozitiv bəyanatlar səsləndirməsinə baxmayaraq, regionda gərginliyi artıran hərəkətlərə yol verir. Bura həm Aİ-nin müşahidə missiyasının sayının və qalma müddətinin artırılması, ABŞ-la imzalanmış saziş əsasında regional gömrük və sərhəd komandanı göndərilməsi, həm də hü-

Forumunda yeni təkbətək baş tutma ehtimalı var. Amma bu cür görüşlərin Davosdan daha çox fevral ayında keçirilən Münhen Təhlükəsizlik Konfransında baş tutması ehtimalı daha yüksəkdir". **Politoloqa görə, hazırkı vəziyyətdə liderlərin görüşünə ciddi ehtiyac yoxdur:** "Azərbaycanla Ermənistan arasında görüş keçirilə bilər.

müzakirəsinə həsr edilərsə, forum dövlət başçıları arasında ikitərəfli görüşlərin, siyasi müzakirələrin aparılması üçün fərsətlər də yaradır: "Bu baxımdan ehtimal etmək olar ki, Davosda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan arasında görüş keçirilə bilər.

Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin eyni forumda iştirakı onlar arasında hər hansı görüşün mümkünlüyünü də gündəmə gətirir.

Xatırladaq ki, İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan sonuncu dəfə 2024-cü il oktyabrın 24-də Rusiya Federasiyasının Kazan şəhərində keçirilən XVI BRICS Sammiti çərçivəsində görüşüblər. Həmin görüşdə tərəflər ikitərəfli sülh gündəliyinin irəli aparılmasını, o cümlədən sülh sazişini, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasını, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələləri müzakirə ediblər.

Bugünlərdə açıqlandı ki, sülh prosesi ilə bağlı 15 maddə razılaşdırılıb. Digər iki müddəə hələ ki sülh mətninə salınmayıb. Azərbaycan Minsk Qrupunun ləğvi üçün ATƏT-ə müraciət etməyə çalışır. Erməni baş nazir bunu da istisna etməyib. Ermənistan

cum silahları alması daxildir. Bu mənada Davosda indiki vaxtda görüş hansı əhəmiyyətə malik ola bilər?

Onu da deməliyə ki, ötən il Azərbaycan Prezidenti Davosda getmədi. O zaman ölkə prezident seçkisi ərəfəsində idi. Ondan əvvəlki il - 2023-də prezident forumda iştirak etmişdi. Maraqlıdır ki, həmin il də Paşinyan Davosda getməmişdi. Hələlik hər iki tərəfin Davosda iştirakı ilə bağlı rəsmi açıqlamalar verilməyib. Ancaq belə bir səfərin və görüşün olacağı ehtimalı var.

Politoloq Oqtay Qasımov Davosda belə bir görüşün baş tutmasını real görmür: "Prinsipcə, bir çox beynəlxalq tədbirlərdə iştirak zamanı Azərbaycan Prezidenti və Ermənistan hökuməti başçısının görüşlərinə şahid olmuşuq. Bu görüşlərin sonuncusu Kazanda keçirilən tədbirdə baş tutub. Davos

tan arasında danışıqlar prosesinin irəliləməsi üçün liderlərin Davosda bir araya gələcəyini düşünmürəm. Çünki Kazanda keçirilən görüş, məlum olduğu kimi, təxminən 1 saat 45 dəqiqə çəkdi və geniş tərkibli bir görüş oldu. Orada komanda üzvlərinə konkret tapşırıqlar verilib. Lakin həmin vaxtdan bu dövrdə Ermənistanın hansısa konkret addımını müşahidə etməmişik. Sadəcə olaraq, ümumi ifadələri özündə ehtiva edən bəyanatları görməkdəyik. Əməli addımlar yoxdur. Yeni son proseslərdən sonra hələlik düşünmürəm ki, iki liderin görüşünə ciddi ehtiyac var".

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Davosda keçirilən ənənəvi Dünya İqtisadi Forumu əsasən iqtisadi, ticari sahələrin müzakirəsinə, bu istiqamətdə gündəmədə olan global problemlərin

Hələ ki rəsmi şəkildə bu barədə məlumat verilməyib. Biz ehtimal olaraq söyləyə bilərik ki, belə bir ikitərəfli görüş reallaşsa bilər. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi, Zəngəzur dəhlizi və digər məsələlərlə bağlı müzakirə edilməli mövzular şübhəsiz ki, var. Davos Forumu bu mövzularda müzakirənin aparılması üçün fərsət hesab oluna bilər. O ki qaldı görüş olacaqsə vasitəçisiz, yoxsa tərəflərin vasitəçi olmadan baş tutacağına, hər iki variant mümkündür. Ancaq nəzərə alsaq ki, tərəflər, xüsusən də Azərbaycan vasitəçilər olmadan danışıqlara üstünlük verdiyini bəyan edib, onda vasitəçilər olmadan danışıqların keçirilməsi ehtimalı daha yüksək qiymətləndirilə bilər".

□ **Etibar SEYİDAĞA, Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Yanvarın 15-də ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsi Donald Trampın dövlət katibi vəzifəsinə namizədi senator Marko Rubionun namizədliyini təsdiq edən dinləmələr olub. Rubio Senatda geniş dəstəyə malikdir və bunun nəticəsində o, yanvarın 21-dən gec olmayaraq, heç bir maneə olmadan bu vəzifəni icra edəcək. Marko Rubio Trampın komandasının ən nüfuzlu üzvlərindən biri hesab olunur, çünki o, həm respublikaçılar, həm də demokratlar arasında əhəmiyyətli dəstəyə malikdir.

Haqqın.az yazır ki, ABŞ-dakı erməni diasporu Rubionun dövlət katibi vəzifəsinə təyin olunmasına böyük ümid bəsləyir. Məlum olduğu kimi, 2023-cü ilin sentyabrında Azərbaycanın Qarabağda xüsusi əməliyyat keçirməsindən və ölkənin ərazi bütövlüyünü tam bərpa etdikdən sonra erməni diasporunun təsiri altında olan, həmçinin erməni lobbisinin nümayəndələri ilə sıx əlaqələri ilə tanınan Rubio Bakıya qarşı sanksiyaların gündəmə gətirmişdi. Respublikaçı senator

Bakıya qarşı sanksiyanı o hazırlamışdı - Rubio dövlət katibi olur

ABŞ-dakı erməni diasporu ona böyük ümid bəsləyir

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, 53 yaşlı siyasətçi ABŞ dövlətinin hazırladığı siyasi ssenari cizgilərindən bir addım da kənara çıxma bilməz: "Donald Tramp administrasiyasında dövlət katibi vəzifəsinə senator Marko Rubionun gətirilməsinə indi daha çox ermənilər sevinir. Doğrudur, bu senator hər zaman erməniseverliyi ilə seçilib.

karyerasının zirvədən uçuruma yuvarlanması ilə nəticələnər. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Marko Rubio dövlət katibi postuna təsdiqləndikdən sonra ermənilərə qarşı rəsmi münasibətinə müəyyən korrektələr edəcək. Məsələnin digər tərəfi ondan ibarətdir ki, Rubio seçki təbliğatlarında erməni milyarderlərin pullarını xərcləyib və seçki kampani-

dədir. Yeni Cənubi Qafqazda hökm etmək üçün Ermənistan, onun resursları və geostrateji durumu hər şeyi həll etmir. Təbii ki, Rubio da peşəkar siyasətçi kimi sadalanan faktorların fərqindədir".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Marko Rubionun indiyə qədər mövqeyinin sadəcə bir senator mövqə olduğunu

Azərbaycan Qəzzada atəşkəsin əldə olunmasını alqışlayır

İsrail və Fələstinin hərbi-siyasi təşkilatı HƏMAS (İslami Müqavimət Hərəkatı) atəşkəs razılığına gəlib. Qəterin vasitəçiliyi ilə əldə olunan razılaşma 2023-cü il oktyabrın 7-də başlayan yeni qanlı savaşın başa çatmasını nəzərdə tutur.

1947-ci ildə BMT Fələstin torpaqlarının bölünərək ərazidə İsrail və Fələstin dövlətlərinin qurulmasına qərar verib. 1948-ci ildə yaradılan İsrail 1949-cu ildə BMT-yə qəbul edilib. Fələstin 1988-ci ildə müstəqil dövlət elan olunub, 2012-ci ildə BMT-də müşahidəçi statusu alıb.

BMT-nin Fələstinə ayırdığı ərazilərin xeyli hissəsi İsrailin işğalındadır.

1987-ci ildə yaradılan HƏMAS Fələstinin Qəzza bölgəsinə nəzarət edir. 2023-cü il oktyabrın 7-də Qəzzadan İsrail ərazilərinə hərbi müdaxilə olub, bir çox şəxs öldürülüb və ya girov götürülüb, ardınca böyük savaş başlayıb, Qəzzada on minlərlə şəxs həyatını itirib, ərazinin böyük hissəsi tam dağıdılıb, 2 milyona yaxın şəxs didərgin düşüb, İsrailin xeyli hərbiçisi həlak olub.

Yanvarın 15-də əldə olunmuş razılaşmaya görə, HƏMAS israili girovların bir hissəsini, İsrail bir qrup fələstinli dəstəyi azad etməli, İsrail qoşunları tədricən Qəzzadan çıxarılmalı, əraziyə müntəzəm humanitar yardım çatdırılmalıdır. Razılaşmanın yanvarın 19-da qüvvəyə minəcəyi bildirilir.

Azərbaycan Qəzzada atəşkəs və girov razılaşmasının əldə olunmasını alqışlayır. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyindən (XİN) bildirilib.

"Ümid edirik ki, bütün tərəflər razılaşmaya hörmət edəcək və əziyyətlərə son qoyulacaq. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq, İsrail-Fələstin münaqişəsinin iki dövlət prinsipi əsasında həllini dəstəkləyir və bu məqsədə doğru beynəlxalq ictimaiyyətlə işləməyə davam edəcək", - deyər məlumatda qeyd olunub.

Marko Rubio

Aleks Padilla ilə birgə "Laçın dəhlizinin blokadası" fonunda Azərbaycan rəsmilərinə qarşı sanksiyalar tətbiq etməyə və hərbi yardımı dayandıрмаğa çağıran ikipartiyalı qanun layihəsi təqdim etmişdilər.

Bu səbəbdən Amerika Erməni Milli Komitəsi (AN-CA) Rubioya Senatda tam dəstəyini ifadə edib. Komitə ondan "ermənilərin Qarabağda qayıtması", Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi və digər bu kimi məsələlərdə yardım gözləyir.

Qeyd edək ki, Tramp administrasiyasının əsas xarici siyasət prioritetlərinin, o cümlədən Cənubi Qafqaza istiqamətli kursun necə formalaşacağı ilə bağlı müxtəlif fikirlər var. Lakin əksər ekspertlər hesab edir ki, ümumilikdə Cənubi Qafqaz, o cümlədən Ermənistan Tramp üçün prioritet olmayacaq.

Amma burada bir məsələ var ki, Birləşmiş Ştatlarda senator olaraq hansısa etnik, dini qruplara simpatiyayı açıq formada ifadə edə bilsən. Mövcud ABŞ qanunvericiliyi buna qarşı çıxmır. Əksinə, senatorlar icmaların "danışan dili" olduğu üçün rəğbətə qarşılanır, dəstək verilir. Fəqət, dövlət katibi olduqca strateji postdur. Ölkənin xarici siyasətinin bir nömrəli şəxsi olaraq senator Rubionun səhv etmək şansları yoxdur. ABŞ-ın baş diplomatı olaraq 53 yaşlı siyasətçi dövlət siyasi ssenari cizgilərindən bir addım da kənara çıxma bilməyəcək. Onun ermənipərəst hər hansı addımı ABŞ dövlətinin siyasi xətti kimi dəyərləndiriləcək. Ən azından, qarşı tərəflər bu cür anlaya bilər. Ona görə də flordalı senator siyasi kursdan kənar addımlar atmayacaq. Əks halda, bu onun siyasi

yasını onların hesabına qurub. Digər tərəfdən, partiyadaxili seçkilərdə dördüncü yeri tutmaqla prezidentliyə əsas namizəd ola bilməyib və erməni milyarderlərin pullunu batırıb. 2020-2023-cü illərdəki seçkilərdə onun aşırı ermənipərəst addımları məhz bununla bağlıdır. Siyasətdə borclandığı erməni lobbisi önündə anti-Azərbaycan çıxışlar etməklə çıxmağa çalışıb. Doğrudur, Rubio ABŞ və Ermənistan arasında məlum xərtiyanın imzalandığı günlərdə dövlət katibi olacaq. Amma bu da ona hər hansı üstünlük tanımayacaq. Çünki Tramp administrasiyası Rusiya və Azərbaycanla əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu dilə gətirməsə də, bunun siqnallarını verib. Çünki biznes təfəkkürlü yeni ABŞ prezidenti Azərbaycanın, Türkiyənin və Rusiyanın bölgədə açar ölkə olduğunun fərqi-

söylədi. O, Amerikanın yeni dövlət katibinin isminin kimliyindən qəti narahat deyil: "ABŞ-ın dövlət katibliyinə namizədi olan Marko Rubionun vəzifə başına gələndən sonra atacağı addımlar, mövqeyi hələ bir neçə ay öncə müzakirə mövzusu olmuşdu. Ölkəmizdə Tramp komandası üzvləri arasında məhz onun barəsində daha çox müzakirələr aparılması təsadüfi deyildi. Çünki Rubio öncədən Cənubi Qafqazla bağlı obyektiv olmayan birtərəfli mövqeyi ilə tanınırdı. O səbəbdən onun dövlət katibi kimi işə başlandıqdan sonra həmin mövqeyini artıq ABŞ-ın xarici siyasət idarəsinin başçısı kimi davam etdirəcəyi söylənilirdi. Əslində isə ABŞ-da xarici siyasət bu şəkildə formalaşmır. Yeni bir məmurun mövqeyi ilə dövlət siyasəti yürüdülmür. Marco Rubio indiyədək söylədiyi fikirləri Florida ştatından olan

senat üzvü kimi səsləndirirdi. ABŞ-da senatorlar və kongresmenlər ayrı-ayrı partiyaları təmsil etsələr də, fikirlərində və təkliflərində həmişə sərbəst olublar. Hətta bir çox hallarda onların fikirlərinin mənsub olduğu partiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməməsinin də şahidi olmuşuq. Amma prezident tərəfindən vəzifəyə gətiriləndən sonra siyasətin aparılması imkansız olur. Odur ki, Marco Rubionun öncə prezident Trampın müəyyənləşdirdiyi xarici siyasət kursunun necə olacağı daha vacibdir. Bu mövqə Rubionun şəxsi düşüncələrindən fərqli də ola bilər, qismən və yaxud tam üst-üstə düşə də bilər. Amma istənilən halda müəy-

yənleşmiş kursdan kənara çıxma bilməz. Buna cəhd olunsaydı, o zaman prezident onu azad etmək səlahiyyətini özündə saxlayır. Amma təcrübə göstərir ki, indiyədək vəzifəyə təyin olunan məmurlar şəxsi baxışlarına görə deyil, dövlət siyasətinə yönəlik fəaliyyət göstərməyə məcbur olublar. Odur ki, mənə Marko Rubionun senator olaraq bundan öncəki düşüncələri, Ermənistan və Azərbaycana münasibəti o qədər də narahat etmir. Onun dövlət katibi olaraq işə başlayandan sonrakı fəaliyyəti əsas kimi götürülməlidir. Əsas məsələ ABŞ dövlətinin Cənubi Qafqaz siyasətinin hansı şəkildə olmasındadır".

▣ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Bir terabayt idarə adı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Rəqəmsal inkişafda artıq biz Sinqapur, Tayvan, Yaponiyaya çatmışıq, bəlkə də ötüb keçmişik. Özümüz çox reklam etmirik, göz dəyər deyər. Qabaqlar bu məqsədlə Mingəçevirdə dağdağan ağacından korpusu olan, yaddaşı 1 nal və operativ yaddaşı 16 meqacaduya bərabər “Kür” bilgisayarları istehsal edilirdi, nəse dayandı. Görünür, pis nəzər dəymişdi.

Bizim kompüter, süni intellekt texnologiyalarında öncüllüyümüzü elə bu “rəqəmsal” sözü də isbat edir. Bildiyiniz kimi, xaricdə onun əvəzinə “digital” sözü işlədilir. Ana dilimizi qoruduğumuz üçün biz rəqəmsal sözünü ixtira etmişik. Bu, sırf prosesi izah edən, poetik dildə yazsam, mənzərəni gözəl önünə sərən söz yaradıcılığıdır. Diqqət edin, rəqəmsal - yeni rəqəmi sal. Rəqəmi yaddaşa, sxemə, prosessorla, canım sənə desin, çəlləyə sal. Çəllək əhvalatı şəxsən başıma gəlib, az sonra yazaram.

Sözgəlişi, bizdə belə söz yaradıcılığında uğurlu nüsxələr çoxdur. Nüsxə üçün, bir ara plavki sözünün əvəzinə geyçim, paltar şpilkası əvəzinə ipəzor, dubinka yerinə başınaqoy kimi gözəl sözlər, neologizmlər təklif olundu. Hazırda da uğurla işlədilir. Buna görə dilçilik alimlərimizdən bir qrupuna sinətax (bu, yabançı orden-medal sözlərinin əvəzinə təklif olunub) verildi.

İndi o çəllək mövzunu izah edirəm. 90-ların əvvəlində Narxozda oxuyurdum, bir gün informatikadan imtahan verməli oldum. Biletə cavab verdim, lakin müəllim rüşvət verənlər siyahısında adımlı tapa bilməyəndə məni ilişdir-mək qərarına gəldi. (Yəqin gələcəkdə xalqa xidmət edən jurnalist olacağımı bilmirdi, yoxsa həyat yollarımda ardınca su atardı). Sual verdi ki, informasiyanı harada saxlayırlar. Mən də perfolent, perfokartdan başladım, informasiya kitabxanalarına qədər davam elədim. Çünki mən saydıqca müəllim dayanmır, eləcə “daha harada saxlayırlar” soruşur. Mən sayıram, bu soruşur, axırda dözmədim, “çəllək-də” cavabı verdim. Müəllimi gülmək tutdu, artıq söhbəti hər ikimiz anlamışdıq. Belə anlaşıma şəraiti həyatda nadir hallarda da olsa, rast gəlinir, bilirsiniz. Elə gülərək də dedi: “Zəfərkəni ver bura, sənə duza qoyulmuş “üç” yazacam”. Maraqlı insan idi. Bir dəfə də tələbələrə pul yığıb, imtahan girəndə üreyi tutmuşdu, aparmışdılar xəstəxanaya. Dekanlığ imtahanı təzə müəllim göndərmişdi, bu işə rüşvət verənlərin siyahısından xəbərsiz idi, hamını kəsmək istəyirdi. Axırda əlac kəsildi, xəstəxanaya nümayəndə göndərildi, müəllimin reanimasiyada cibindən siyahını çıxarıb gətirdilər. Peyğəmbərimiz yaxşı demişdir: “Elm Çində də olsa, ardınca get”. Hərçənd indi Çində müsəlman uşğur qardaşlarımızı çox incidirlər. Eybi yoxdur, onların ahi bir gün Si müəllimi tutacaqdır.

Yeri gəlmişkən, Ağadadaşla “Medera”nın qarovulçusunun barışması artıq dünyaya müsbət təsir göstərir. Fikir verdinizsə, dərhal İsrailə HƏMAS arasında atəşkəs sazişi imzalandı, əsir və girovların dəyişdirilməsi qərarı alındı.

Qayıdaq söhbətimizin əvvəlinə. Dünən mən gördüm ki, bizdə İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin (İRİA) sədri dəyişdirilib. Adı idarə ilə səsleşən İnarə xanımı Fərid müəllim əvəz edib.

Doğrusu, səmimi etiraf edərim, mən bizdə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin olduğunu bildirdim, lakin İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyimizin də olmasından xəbərsiz idim. Bəs bunlar eyni, paralel qurumlar deyilmi? Bir-birini təkrarlamırmı? Dövlətçiliyin səmərəsini azaltmırmı? Nazirlik varsa, agentlik niyə var? Əksinə, agentlik varsa, nazirlik nə üçündür?

Lakin bunlar savadsız suallar imiş. Qısa jurnalist araşdırmasından sonra mənə agah oldu ki, sən demə, bizim rəqəmsal agentlik elə rəqəmsal nazirliyin tərkibindədir! Adı da bu cür yazılır: “Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi”.

Çox gözəldir. Süni intellekt epoxasına bu yolla daxil oluruq. O məşhur yanğınsöndürənin təqdimat videosuna çatmasa da, bu da yaxşıdır, dilə yatımlıdır.

Sonda bir sual verirəm: bizim dövlət qurumlarının adlarını yaddaş kartına daxil etmək üçün neçə petabayt yer lazımdır? Ya terabayt bəs edir?

MHP lideri Dövlət Baxçalı Abdullah Öcalanı PKK terror təşkilatını ləğv etməyə çağırıb. Bundan sonra kürdlərin DEM partiyasının nümayəndələri Öcalanla görüşüb. Görüşdən sonra nümayəndələr siyasi partiyalarla danışıqlar aparıb.

Türkiyə mətbuatı yazıb ki, PKK terror təşkilatının rəhbəri Öcalanın tərəfdarlarına müraciət edəcəyi gözlənilir. Bildirilib ki, Öcalan terrorçuları silahlarını yerə qoymağa və uzun müddətdir davam edən silahlı qarşıdurmaya son qoymağa çağırır. Məlumatla əsasən, Öcalanın çağırışı həm Şimali İraq və Suriyadakı yaraqlılara, həm də təşkilatın Avropadakı tərəfdarlarına ünvanlanacaq.

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) deputatı, Türkiyə-Azərbaycan Dostluq Qrupunun sədri Şamil Ayrım bildirib ki, DEM Partiyası üzvləri Öcalanla bir daha görüşəcəklər. Öcalanın fevral ayının ortalarında çağırış etməsi gözlənilir.

Öcalanın PKK-ya çağırışına Azərbaycanda münasibət necədir? Terrorçular başçıların əməllərinə riayət edəcəklərmi?

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı qardaş Türkiyənin daha da güclənməsi yolunda bu amilin tamamilə aradan qaldırılması üçün aparılan bu prosesi alqışlayır: “Bu təşəbbüs yaxşı təşəbbüsdür, bunu xüsusi qeyd etmək lazımdır. Həm də Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının rəhbərliyindən dəstək səsənməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki PKK iddia edir ki, guya “kürd millətinin hüquqlarını qorumaq” üçün silahlanıb. Amma hamımız yaxşı bilir ki, bu, qətiyyətlə belə deyil. Çünki zamanında böyük imperalist dövlətlər tərəfindən Türkiyəyə təzyiq vasitəsi kimi yaradılan PKK, o gündən bu günə kimi müxtəlif imperalist güc mərkəzlərinin xidmətində olan bir təşkilata çevrilib. Bu təşkilat nə kürd xalqının hüquqlarını, nə də onların maraqlarını qoruyur. Əksinə, yalnız öz təşkilat maraqlarını, gəlirlərini və onlara əmr verənlərin tapşırıqlarını yerinə yetirməklə məşğuldur. Türkiyədə millətlər arasında nifaq salır, terror törədir, insanları qətlə yetirirlər və ən çox ziyan vurduqları da elə kürd millətinin nümayəndələridir. Azyaşlı uşaqları oğurlayıb dağlara aparırlar, əllərinə silah verirlər və ya terror edərək elə kürd ailələrini qətlə edirlər. Təbii ki, Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının (MHP) rəhbərinin bu məsələdə belə bir çağırış etməsinin də simvolik mənası var

Türk düşmənləri fevralda silahı yerə qoyacaq?

Öcalanın PKK-ya mümkün çağırışına Azərbaycandan reaksiyalar

ki, bu, millətlərin savaşı deyil, bu düşüncəni kənara qoymaq lazımdır. Zətən, Türkiyə Cümhuriyyəti hüquqi bir dövlətdir və orada milli, dini kimliyə görə heç kimə qiymət verilmir. Türkiyə artıq böyük dövlət olmaq yolunda, dünya dövləti olmaq məqsədilə iri addımlar atır. Təbii ki, belə bir ölkə öz daxilində ona daim problem yarada biləcək, onun böyüməsini istəməyən, başqa güclərin məşasına çevrilən təşkilatın fəaliyyətinə icazə verə bilməz, onun böyümək, daha da güclənmək üçün daha əmin addımlarla irəliləsin. Türkiyənin böyüməsi və güclənməsi, bu kimi təhlükələrin aradan qaldırılmasını zəruri edir”.

Partiya başqanı bir məsələdə də ümidlidir: “Ümid edirəm və ümid etmək istəyirəm ki, Öcalan yaxın zamanda PKK-ya müraciət edəcək. Çünki o, bu təşkilatın qurucularıdır. Hazırda uzun müddətdir həbsdədir və onun PKK terror təşkilatına təsir imkanlarının nə dərəcədə olduğunu demək bir qədər çətinidir. Çünki zaman-zaman görmüşük ki, Öcalanın dedikləri ilə dağlarda silahlı olanların rəhbərlərinin dedikləri bir çox hallarda üst-üstə düşür. Buna baxmayaraq, istənilən halda ümid edək ki, belə bir müraciət olacaq və bu müraciət müəyyən bir dönüş nöqtəsinə səbəb olacaq”.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı hesab edir ki, Türkiyə Öcalanın heç bir nüfuzu qalmadığını

bilsəydi, belə bir təşəbbüsə əl atmazdı: “Türkiyə həm öz daxilində, həm İraqın şimalında və Suriyada terrorun sıradan çıxarılması üçün ciddi addımlar atılır. Yəni bunlar həmişə Türkiyə üçün ağır bir yük olub və bu prosesin sonu görünür. Ona görə də bu təşəbbüs ortaya qoyulub və Öcalanla danışıqlar aparılır. O müraciət etməlidir ki, silahı yerə qoysunlar. Digər tərəfdən, düşünürəm ki, Türkiyə burada bir daşla bir neçə hədəf vurmağa çalışır. PKK terrorçuları arasında “Öcalan mifi” mövcuddur. Türkiyə rəhbərliyi onu razı salaraq müəyyən müraciətlərə nail olmaq istəyir. Amma Türkiyə rəhbərliyi əvvəlcədən sözlərin effektivliyini müəyyən qədər zəif ola biləcəyini də hesablayıb. “Öcalan mifi”nin aradan qalxması terrorçuların sıralarının zəifləməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu həm də terrorçuların sıralarının dağılması, pərakəndəliyin yaranması baxımından da çox əhəmiyyətlidir. Kənardan baxıldıqda hər kəsin Öcalana itaət etdiyi, onu eşitdiyi düşünülür. Lakin əgər realda bu itaət yoxdursa, bu da onların zəiflədiyini göstərəcək. Əgər mif dağılırsa, bir mayak sönmürsə, o zaman bu qurumların məğlub edilməsi də nəzərəcarpacaq dərəcədə asanlaşacaq və nəticədə pərakəndə bir vəziyyət yaranacaq. Onlar yeni bir kumir, yeni bir lider axtaracaqlar, bu da həmin qurumların parçalanmasına səbəb olacaq. Türkiyə rəhbərliyi də məhz

bu strategiyayı güdə bilər. Eyni zamanda əgər Öcalanın sözlünə qulaq asmasalar, Türkiyə kürd xalqı qarşısında özünə mənəvi bir haqq qazandırmış olacaq ki, hətta kürdlərin özləri tərəfindən qəbul edilən Öcalanın sözlərinə belə əməl etməyən terror qruplarının məhv edilməsi zəruridir. Bu isə Türkiyənin, xüsusilə də Prezident Ərdoğanın, kürdlər arasında nüfuzunun möhkəmlənməsinə səbəb ola bilər”.

Partiya sədri bir vacib məqama da toxundu: “Bilirsiniz ki, bu yaxınlarda Prezident Ərdoğan Diyarbakirdə böyük konfrans keçirdi, orada xalqın, millətin birliyindən danışdı, aralarında fərq olmadığını dedi və onun çıxışı rəğbətlə qarşılandı. Bu da Türkiyə siyasətinin bir hissəsi ola bilər. Bu, məsələnin bir tərəfidir. Digər tərəfi ondan ibarətdir ki, PKK və ona yaxın qrupların əslində Öcalanın və kürd rəhbərlərinin tam nəzarətində deyil. Onlar daha çox Avropanın bəzi dövlətləri tərəfindən idarə olunur və bu dövlətlərin hər birinin öz məqsədləri var. Rusiyanın da müəyyən qədər təsir imkanları var. Amma daha çox Avropa dövlətlərinin və onların vasitəsilə Amerikanın təsir imkanları genişdir. Bu səbəbdən Avropa dövlətlərinin bu məsələyə necə reaksiya göstərəcəyi sual altındadır. Onlar Öcalanın çağırışı ilə terror dəstələrinin silahı yerə qoymasına imkan verəcəklərmi?”

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Bu gün - yanvarın 17-də qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" və onun qanunsuz silahlı birləşmələrinin üzvlərinin cinayət işi üzrə ilk məhkəmə prosesi başlayır. Araik Arutyunyan da daxil, 15 erməninin işi üzrə 2548 epizoddan ibarət cinayət işi Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə araşdırılacaq.

"Yeni Müsavat" qeyd edir ki, 2 may 2024-cü il tarixdə Azərbaycan baş prokurorunun qərarı ilə 1987-ci ilin oktyabr ayından 22 aprel 2024-cü il tarixədək törədilmiş cinayətlərin bir qismi ilə bağlı Baş Prokurorluq və respublikanın ayrı-ayrı istintaq qurumlarında istintaq edilən 1389 cinayət işi bir icraatda birləşdirilib və Azərbaycan Baş Prokurorluğunun rəhbərlik etdiyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Hərbi Prokurorluğun müstətiqlərindən ibarət tərkibdə istintaq olunub.

Həbs edilənlər Qukasyan (Gukasyan) Arkadi Arşaviri (Arşaviroviç), Harutyunyan Arayik Vladimiri (Vladimiroviç), Sahakyan Bako Sahaki, İşxanyan Davit Rubeni, Babayan Davit Klimi (Klimoviç), Mnatsakanyan Lyova Henrixi, Manukyan Davit Azati, Martirosyan Qarik Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri, Allahverdiyan Davit Nelsoni, Stepanyan Qurqen Homerosi, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeli (Arakeloviç), Beqlaryan Vasili İvani və Qazaryan Erik Robertiyedir.

Onlar Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normaları-

Bu gün tarixi məhkəmə prosesi başlayır

Araik Arutyunyan da daxil, 15 erməninin işi üzrə 2548 epizoddan ibarət cinayət işi Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə araşdırılacaq; Ruben Vardanyana 42 maddə üzrə ittiham verilib

na zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla

dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.

Həbs edilən şəxslərin hər birinin müdafiə, bildiyi dildən istifadə etmək və digər prosessual hüquqları təmin edilib. Bu maddələrin sanksiya həddi ömürlük azadlıqdan məhrum etməyə qədərdir.

Bu gün qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikasının dövlət naziri" olmuş Ruben Vardanyanın cinayət işi üzrə də Bakı Hərbi Məhkəməsinə məhkəmə başlayır.

Ruben Vardanyana Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 214-1, 279.3 və 318.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barəsində axtarış elan edilib, 27 sentyabr 2023-cü il tarixində saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib və həmin tarixdə ona ittiham elan edilib.

Ruben Vardanyanın işi üzrə vurulmuş ziyanın miqdarı açıqlanmasa da, bilinir ki, 30 illik erməni işğalı dövründə Azərbaycana müxtəlif hesablamalara görə, 400-800 milyarda qədər ziyan dəyib. Ruben Vardanyanın "dövlət naziri" olduğu dövrdə işğal altında olan Azərbaycan torpaqlarında faydalı qazıntıların talanması prosesi davam etdirilib. Onun rəhbərliyi altında ölkəmizə 100 milyarddan artıq ziyan vurulduğu haqda da iddialar var.

İstintaqın topladığı mötəbər sübutlar əsasında təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyana Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" və qanunsuz silahlı birləşmələri əhatə edən cinayətkar birlikdə, qanunsuz silahlı birləşmələrin və qrupların yaradılmasında və fəaliyyətinin təşkilində iştirak edərək Azərbaycanın Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, aparma), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə) maddələri ilə təqsirləndirilib.

Həmçinin ona həmin mə-

cəllərin 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279 (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma), 318-ci (Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə) və digər maddələrində nəzərdə tutulan əməllərin törədilməsi ilə bağlı yekun ittiham elan olunub.

İstintaq müddətində təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüququ, bildiyi dildən istifadə etmək və digər prosessual hüquqları təmin edilib. Təqsirləndirilən şəxs özünün seçdiyi vəkillərlə təmin edilib, özü və vəkili tərəfindən verilmiş vəsatətlərə cinayət-prosessual qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə baxılaraq müvafiq qərarlar qəbul edilib. İbtidai istintaqın başa çatması barədə təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyana və cinayət prosesinin digər iştirakçılarına məlumat verilib, onlar cinayət işi üzrə maddi sübutlar, sənədlər, ekspertiza rəyləri və digər sübutlar da daxil olmaqla, cinayət işinin bütün materialları ilə tanış edilib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

İrəvan "Titanikə bilet"ə görə Rusiyaya "xox" gəlir

Belə görünür ki, Ermənistan artıq özünü çox müstəqil və qürurlu dövlət hesab edir və 7 dəqiqəlik süjetə "ağrılı reaksiya" göstərir

Xəbər verildiyi kimi, Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyi Rusiyaya etiraz notası verib. "Rossiya-1" telekanalında "Vesti Nedeli" verilişində səslənən fikirlərə görə Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Görüşdə səfir Kopirkinə etiraz notası təqdim olunub.

Qeyd edək ki, proqramın müəllifi Dmitri Kisilyov tən-

minən 7 dəqiqəlik süjetdə Prezident İlham Əliyevin yerli telekanallara müsahibəsində Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mövqeyini təqdim edib. Jurnalist deyib ki, bu

dəhlizin açılması 2020-ci ildə üçtərəfli razılaşmada nəzərdə tutulub və sənəddə Paşinyanın imzası var. Kisilyov Azərbaycan Prezidentinin Ermənistandakı rejimi faşist adlandırdığını da deyib. Amma o, Ermənistanın da Azərbaycana eyni mövqedə baxdığı haqda Paşinyanın dediklərini də efiyə verib. Ermənistanın Avropa Birliyinə üzvlüklə bağlı başladığı prosesə toxunan müəllif belə olduğu halda Avrasiya İqtisadi İttifaqının ermənilər üçün olan ucuz enerji ala bilməyəcəyi haqda Rusiya baş nazirinin dediklərinə yada salıb.

Kisilyov baş nazirin "Avropa Birliyinə üzvlük Titanikə bilet almaqla müqayisə oluna bilər" dediyini də efiyə verib. Belə görünür ki, İrəvan artıq özünü çox müstəqil və qürurlu dövlət hesab edir və bu cür məsələlərə "ağrılı reaksiya"

yasını" göstərir. Bununla həm də Avropa Birliyinə üzvlük və ABŞ-la sənəddə görə Rusiyadan qorxmadıqlarını göstərməyə çalışırlar.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanın kənardan təsirlər nəticəsində riskli və müəyyən mənada cəsarətli addımlar atdığına şahidi olmaqdayıq: "Kənardan təsir olmasa, İrəvan heç zaman bu cür addımlar atmağa cürət etmər. ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması, Avropa İttifaqına üzvlük üçün ümumxalq səsverməsinin keçirilməsinə cəhdlər qarşdakı dövrdə Ermənistanın Rusiyaya qarşı daha güclü şəkildə demarş etməsinə gətirib çıxaracaq. Rusiyanın bütün bu proseslərə münasibəti bir qədər bi-

ganə və ya soyuq görünür. Rəsmi İrəvanı cürətləndirən həm də bu vəziyyətdir. Buna cavab olaraq Rusiya qarşdakı dövrdə müəyyən cəza tədbirlərini nəzərdən keçirə bilər. Amma Rusiya-Ukrayna müharibəsi və onun yaratdığı iqtisadi şərait buna geniş imkanlar yaratmır. Məsələ bundan ibarətdir ki, ABŞ-ın yeni prezidenti Donald Trampın administrasiyası Rusiya ilə münasibətləri yaxşılaşdırmaq kursunu götürəcəksə, Moskva-İrəvan münasibətləri necə olacaq? Ermənistan onda da indiki kimi Rusiyadan qorxmadığını nümayiş etdirə biləcəkmiz? Rusiya Ermənistanın bugünkü davranışlarını qarşdakı dövrdə sorğulayacaq. Bu gün Ermənistanın qorxacağı həddə sorğulamaq imkanları yoxdursa, o demək deyil ki, həmişə belə qalacaq. Rusiya gec-tez Ermənistana başa salacaq ki, ondan qorxması lazımdır. Onda görünəcək ki, Ermənistanın bugünkü addımları həqiqətən də "Titanikə bilet almaq" imiş..."

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Xəbər verdikimiz kimi, bu il yanvarın 1-dən Rusiya Federasiyasında miqrasiya sahəsində yeni qaydalar qüvvəyə minib. Bu qaydalara görə, Azərbaycan vətəndaşlarının Rusiya ərazisində müvəqqəti olma müddəti bir təqvim ili ərzində cəmi 90 gündür. Rusiyada miqrasiya sahəsində yeni qaydaların tətbiqi ilə əlaqədar bu ölkəni tərk etmək istəyən azərbaycanlılar ciddi problemlərlə üzləşiblər. 20-yə yaxın soydaşımız hazırda Mahaçqalada polis bölməsində saxlanılır. Belə ki, onların Rusiyada qalmaq icazəsi başa çatıb. Bir çox şəhərlərə uçuşların dayandırılması və quru sərhədlərin bağlı olması səbəbindən həmin şəxslər Azərbaycana qayıda bilmirlər.

Məlumatlara görə, eyni problemlə üzləşən soydaşlarımızın sayı minlərlədir. Qeyd olunur ki, Rusiya hüquq-mühafizə orqanları azərbaycanlılara təzyiq göstərir, onların ölkəni tərk etməsini tələb edirlər. Hava və quru yollarının bağlı olması isə buna imkan vermir.

Xatırladaq ki, bu il yanvarın 1-dən Rusiya Federasiyasında miqrasiya sahəsində yeni qaydalar qüvvəyə minib. Yeni qaydalara görə, Azərbaycan vətəndaşlarının Rusiya ərazisində müvəqqəti olma müddəti bir təqvim ili ərzində cəmi 90 gündür. Qeyd edilən müddət Rusiya qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş əsaslar mövcud olduqda (əmək fəaliyyəti üçün patent alındıqda, müvəqqəti yaşamaq üçün müraciəti qəbul olunduqda və s.) uzadıla bilər.

Bundan əlavə, Azərbaycan vətəndaşı Rusiya dövlət sərhədini keçdiyi tarixdən 7 iş günü ərzində olduğu yer üzrə qeydiyyatda alınmalıdır.

Sərhədlə bağlı bu problem koronavirus zamanı da yaranmışdı. İndi hansısa variantla bunların həlli mümkündürmü?

Təklif olunan variantlar arasında Azərbaycan və Rusiya hökumətləri arasında birbaşa əlaqələr vasitəsilə vətəndaşların qayıdışı üçün müvəqqəti mexanizmlər yaradılması qeyd edilir. Bu, xüsusi təxliyə reyslərinin təşkili və ya sərhəd keçidləri üçün xüsusi koridorların açılmasını əhatə edə bilər. Belə hallarda Azərbaycan Respublikasının Rusiyadakı səfirliyi və konsulluqları aktiv şəkildə müdaxilə etməli, müvafiq hüquqi yardım və dəstək göstərə bilər. Eyni zamanda mövcud logistika çətinlikləri nəzərə alınaraq, çarter uçuşları təşkil oluna bilər. Bu, Mahaçqala və yaxın şəhərlərdən Azərbaycana uçuşların açılmasını və ya artırılmasını əhatə edə bilər. Yaxud müvəqqəti olaraq Azərbaycan-Rusiya sərhədində xüsusi keçid məntəqələri yaradılaraq, vətəndaşların avtobus və ya fərdi nəqliyyat vasitələri ilə yola

Rusiyadan deportasiya - azərbaycanlılar ölkəyə necə qayıtsın?

Deputat: "Həmvətənlərimiz iki üsulla geri qaytarıla bilər, biri..."

liyyat vasitələri ilə yola düşməsi təmin edilə bilər. Azərbaycan vətəndaşlarına Rusiya qanunvericiliyinin tələb etdiyi miqrasiya prosedurlarını yerinə yetirmək üçün məsləhətlər verilməli, qeydiyyat üçün müvəqqəti hüquqi dəstək göstərməlidir. Deportasiya riski altında olan şəxslər üçün güzəştlərin tətbiqi və müvəqqəti icazə müddətlərinin uzadılması məqsədilə Rusiya hökuməti ilə müzakirələr aparılmalıdır. Azərbaycan icmalarını məlumatlandırmaq üçün təcili proqramlar həyata keçirilməlidir ki, miqrasiya qanunvericiliyinin dəyişikliklərindən xəbərdar olsunlar və bununla bağlı problem yaşamadan əvvəl önleyici tədbirlər görə bilsinlər.

Millət vəkili, "Avrasiya Miqrasiya Təşəbbüsləri Platforması" İctimai Birliyinin sədri Azər Allahveronov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Rusiya hökuməti yanvarın 1-dən miqrasiya sahəsində nizam-intizam yaratmaq üçün miqrasiya qanunvericiliyinə müəyyən sərtləşdirici elementlər tətbiq etməyə başlayıb. Bu sərtləşdirici elementlər bilavasitə ölkə ərazisində olma müddəti, sonrakı mərhələdə məktəblərdə təhsil alan uşaqların bir qayda olaraq rus dilində danışması və sairə ilə bağlıdır. Fevral ayından etibarən isə bir neçə struktur inzibati xəta törədənlerin ölkə ərazisindən çıxarılmasına dair qərar qəbul edə bilər. Bu da onu göstərir ki, Rusiya hökuməti ölkə ərazisində yaşayan miqrantlarla bağlı nizam-intizam yaratmaq üçün daha müəssisə qaydada tədbirlər görmək istəyir. Beynəlxalq münasibətlər sistemində paritetlik və qarşılıqlılıq prinsipi mövcuddur. Yeni bu məsələdə qarşı tərəf hansı qaydaları tətbiq edirsə, digər dövlət də həmin ölkənin rezidentlərinə o qaydaları tətbiq etmək hüququna malikdir. Artıq Azərbaycanda da yanvarın 1-dən qəbul edilən yeni qaydaya əsasən Rusiya vətəndaşı ölkə ərazisində 90 gün qala bilər. Əgər həmin ölkənin vətəndaşı Azərbaycanda daha uzunmüddətli qalmaq niyyətlərsə, 7 gün ərzində ol-

duğu yer üzrə qeydiyyatda alınmalıdır. Əvvəl bu müddət 15 gün idi. Nəticə etibarilə yeni iki vacib tələb Rusiyada Azərbaycan vətəndaşlarına münasibətdə qüvvəyə minmiş qaydalara adekvat addımdır".

Deputat dedi ki, Nazirlər Kabineti yanında müvafiq qərarqah həmin şəxslərin quru sərhəddən ölkəyə daxil olmasının təmin edilməsi ilə bağlı qərar qəbul edə bilər: "Bu məsələlər əsasən dövlət qurumları arasında aparılan müəyyən əlaqələndirmə işləri vasitəsilə öz həllini tapan məsələlərdir. Yeni quru sərhədlər tamamilə bağlıdır və bunlar daxil ola bilməzlər kimi bir yanaşma yoxdur. Çünki biz bilirik ki, zaman-zaman quru sərhədlər üzərindən Azərbaycan vətəndaşlarının ölkəyə girişi təmin edilir. Belə faktlar var. Pandemiyanın tüğyan etdiyi dövrdə tələbələrin Naxçıvan vasitəsilə Türkiyə üzərindən Azərbaycana girişi təmin edilmişdi. Həmçinin Gürcüstandan Azərbaycana vətəndaşlarımızın girişi də həyata keçirilmişdi. Bu məsələ də bu və ya digər formada həll edilə bilər.

İkinci bir yol- adətən belə bir praktika mövcuddur ki, əgər bir ölkənin ərazisində xarici ölkə vətəndaşı qanunsuz miqrant olaraq identifikasiya edilirsə və onun həmin ölkə ərazisində qalması üçün hər hansı bir əsas yoxdursa, o, mütləq deportasiyaya məruz

qalır. Bu halda, deportasiya xərcləri əsasən həmin şəxsi aşkarlayan ölkə tərəfindən qarşılır. Məsələn, Rusiya ərazisində aşkarlanmışsa, Rusiya tərəfi onun təyyarə ilə ölkəsinə qaytarılması üçün xərcləri təmin edir. Bu praktika beynəlxalq müstəvidə geniş şəkildə tətbiq olunan üsullardan biridir. Fikrimcə, Mahaçqalada saxlanılan vətəndaşlarla bağlı məsələ də bu iki üsuldən biri ilə həll edilə bilər".

REAL Partiyasının sədri Natiq Cəfəri bildirib ki, Azərbaycan dövləti ölkə vətəndaşlarının dünyanın istənilən yerindən vətənə gətirilməsi üçün əməli addımlar atmalıdır. Əgər lazım gələrsə, quru sərhədlərin həmin şəxslərin üzünə açılması və onların ölkəyə daxil olmasına şərait yaradılmalıdır: "Bu vətəndaşlarımız Azərbaycan üçün təhlükə mənbəyi deyil. Əksinə, onlar Azərbaycan üçün hətta iqtisadi fürsət mənbəyidir. Çünki onların ölkəyə qayıtması, özləri ilə bir yatırım gətirməsi, kiçik-orta bizneslə məşğul olub, Qarabağa, işğaldan azad olunan rayonlara köçün tərkib hissəsi olması Azərbaycan üçün kifayət qədər üstünlüklər yarada bilər. Biz nədənsə bu məsələdən çekinirik. Mənə elə gəlir ki, ilk öncə məsələyə yanaşmamızı dəyişməliyik. Rusiyadakı miqrantları təhlükə kimi yox, bir fürsət kimi görmək lazımdır".

✎ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya BMT-nin miqrantlarla bağlı sənədinə niyə qoşulmayıb?

Bu il yanvarın 1-dən Rusiya Federasiyasında miqrasiya sahəsində yeni qaydalar qüvvəyə minib. Bu qaydalara görə, Azərbaycan vətəndaşlarının Rusiya ərazisində müvəqqəti olma müddəti bir təqvim ili ərzində cəmi 90 gündür. Rusiyada miqrasiya sahəsində yeni qaydaların tətbiqi ilə əlaqədar bu ölkəni tərk etmək istəyən azərbaycanlılar ciddi problemlərlə üzləşiblər.

Məsələ ilə bağlı Bakupost.az-a danışan Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqasının sədri Sahib Məmmədov bildirib ki, Rusiya Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bütün əməkçi miqrantların və onların ailə üzvlərinin hüquqlarının qorunması üzrə Konvensiyaya qoşulmayıb. Bu ildən isə öz miqrasiya qanunvericiliyini kifayət qədər sərtləşdirib. Rusiyada müvəqqəti yaşama icazəsi olmayanlar hər 3 aydan bir sərhədi keçib yenidən qayıda və 6 ay müddətində Rusiyada qala bilirdi. Qeyri-leqal şəraitdə də olsa, əmək fəaliyyəti ilə məşğul olurdu. İndi isə bir il ərzində yalnız 3 ay Rusiyada qalmaq olar. Bu da təbii ki, Azərbaycan vətəndaşları, eləcə də Mərkəzi Asiyadan və digər ölkələrdən olanlar üçün problem yaradır: "90 günlük limiti bitən və ya digər səbəblərdən ölkəyə qayıtmalı olan insanlar üçün çətinliklər yaranıb. Bu çətinliklərin bir neçə səbəbi var. Birinci səbəb odur ki, bizdə quru sərhədlər bağlıdır. Ona görə də quru sərhəddən keçə bilmirlər. Rusiyanın hava məkanından Cənubi Qafqaza uçuşlar Rusiya-Ukrayna müharibəsi səbəbindən çox təhlükəlidir. Xüsusən Şimali Qafqaz, Kazan, Volqaboyu şəhərlərdən uçuşlara məhdudiyyətlər qoyulub. Ona görə də insanlar çətinlik çəkirlər. Əslində Rusiya bunu anlayışla qarşılamalıdır. Müvəqqəti tədbirlər görüb müddəti uzatmalı, imkan və şərait yaratmalıdır. Təəssüf ki, bunu etmək əvəzinə miqrantları məcburi saxlama yerlərinə toplayırlar. Faktiki olaraq azadlıqdan məhrum edirlər. Biz Rusiya ilə bir neçə istiqamətdə əməkdaşlıq edirik. Bu baxımdan bizim vətəndaşlara daha anlayışla yanaşıla bilərdi. Onlardan asılı olmayan səbəblərdən gələ bilməyən vətəndaşlarımızı güzəştlər etmək olardı. Etməliyənsə, bu hal çox təəssüf doğurur".

Rusiya və İran prezidentləri bu gün-yanvarın 17-də danışıqlar aparacaq. Görüş zamanı Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Sazişin imzalanması nəzərdə tutulub. Rəsmi məlumatlardan belə aydın olur ki, yeni sənəd 2001-ci ildə imzalanan sazişi əvəz edəcək və Qərblə daha da kəskinləşən münaqişə kontekstində Moskva ilə Tehran arasında münasibətlərin səviyyəsini yüksəldəcək.

Saziş 47 maddədən ibarətdir və ikitərəfli əməkdaşlığın bütün sahələrini əhatə edir. Onu da xatırladaq ki, Azərbaycanın hər iki ölkə ilə münasibətlərində son aylarda müəyyən gərginlik yaranıb. Bu mənada Tehran-Moskva strateji tərəfdaşlığı Azərbaycan üçün də müəyyən risklər yarada bilər.

Rusiya və İranın son vaxtlar Azərbaycanla münasibətlərinin soyuqlaşması fonunda imzalanacaq sənəd daha çox diqqət çəkir. Belə bir durumda regiondakı vəziyyət də diqqətdən kənarda qala bilməz. Üstəlik, Ermənistanın qabağa düşərək ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq haqqında xartiya imzalamasından sonraya təsadüf edəcək Tehran-Moskva yaxınlaşması İrəvan üçün də hansısa sürprizlər vəd edə bilər. ABŞ-la imzalanan sazişdən sonra Kremldən Ermənistanla xəbərdarlıq edilməsi, İrəvanın isə Rusiya dövlət televiziyasındakı reportaja görə Moskvaya nota verməsi də maraqlı gedişatdır. Amma bizi daha çox ölkəmizin milli maraqları maraqlandırır. Bu mənada hesab olunur ki, Azərbaycan və Türkiyə qarşısındakı dönmədə hansı addımlar atmalı olacaq. Şuşa Bəyannaməsindən irəli gələn qərarların qəbulu da müzakirə mövzusuudur.

Fakt budur ki, Rusiya artıq Cənubi Qafqazda yeganə dominant və həlledici amil də deyil, Türkiyə də buradadır. Azərbaycan da Türkiyənin hərbi strateji müttəfiqidir. Rusiya-İran əməkdaşlığı həm də Türkiyə-Azərbaycan müttəfiqliyinin yaxınlaşmasını bir qədər də gücləndirəcək. İran-Rusiya əməkdaşlığı daha çox global güclərə, yeni geosiyasi vəziyyətin yaranmasına qarşı atılan zəruri addımlardır. Bu barədə ekspertlər "Yeni Müsavat"a maraqlı fikirlərini açıqladılar.

Deputat Ceyhun Məmmədov bildirdi ki, Azərbaycan ötən dövrdə həm İranla, həm də Rusiya ilə əlaqələrinin inkişafı üçün davamlı olaraq səylər göstərdi: "Ancaq təəssüflə qeyd etmək lazımdır, bu səylər nə İran, nə də Rusiya tərəfindən düzgün dəyərləndirildi. İran davamlı olaraq ölkəmizə qarşı təxribat törətmək yolunu seçdi. Üzdə bir, altıda başqa

"İki qoçun başı bir qazanda" - gözlər Moskvada

Putin-Pezeşkian görüşü və sazişi bölgədə yeni vəziyyət yarada bilər; **politoloq**: "Bu, Azərbaycan-Türkiyə əməkdaşlığının daha da ciddi xarakter almasına səbəb olacaq"

siyasət həyata keçirdi. Hətta bütün qırmızı xətləri keçərək səfirliyimizin əməkdaşı qətlə yetirildi. Münasibətlər nisbətən normalaşandan sonra yeni bir təxribat törətdi. Həm Azərbaycana, həm də Türkiyəyə qarşı düşmən münasibətini bir daha ortaya qoydu. Artıq ictimaiyyətdə də belə fikirlər daha da qətiləşir ki, İran düzələn deyil".

C.Məmmədov bildirdi ki, Azərbaycanı üçüncü qüvvələri regiona gətirməkdə günahlandıran İran bu gün Ermənistan-Avropa İttifaqı əməkdaşlığına, Ermənistanın Amerika ilə müttəfiqliyini gücləndirməsinə çox loyallya yanaşır. Bu da öz növbəsində birmənalı qarşılanmalıdır: "Rusiyaya gəldikdə, son təyyarə hadisəsi göstərdi ki, Moskva da Azərbaycana qarşı ədalətli mövqe nümayiş etdirmir. Bu günə kimi də Rusiya Azərbaycan təyyarəsinin vurulması məsələsində səmimi deyil və hələ də günahkarlar cəzalandırılmayıb. Heç şübhəsiz ki, bu da cəmiyyətdə böyük hiddətlə qarşılanır". **Millət vəkili qeyd etdi ki, Rusiya Azərbaycanla münasibətlərini qarşılıqlı hörmət əsa-**

sında qurmalıdır, Azərbaycana qarşı belə mövqe sərgiləməməlidir: "Azərbaycan Ermənistan-dan fərqli olaraq, Rusiya ilə münasibətlərdə hər zaman səmimi olub. Rusiya bu məsələni və amili nəzərə almalıdır". Azərbaycan nə etməlidir sualına gəldikdə, biz Türkiyə və Orta Asiya respublikaları ilə əməkdaşlığımızı daha da gücləndirməli və möhkəmləndirməliyik: "Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əslində ötən müddətdə bu istiqamətdə böyük məsafə qət edə bilmişik. Eyni zamanda Amerika Birləşmiş Ştatlari ilə müttəfiqliyin qurulması istiqamətində addımlar atmalıyıq. Proseslərin təhlili onu söyləməyə əsas verir ki, Tramp administrasiyası da bu əməkdaşlıq və müttəfiqlikdə maraqlı olacaq. Burada Türkiyə faktorunda mühüm rol oynayır və gələcəkdə də rol oynamaqda davam edəcək".

Politoloq, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı isə hesab edir ki, Rusiya ilə İran tale ortaqlarıdır və onların strateji tərəfdaşlıq sazişini yeniləməsi təbii qəbul edilməlidir: "Amma

zaman baxımından bu sazişin indi imzalanması və o sənədə yeni maddələrin əlavə edilməsi dünyada gedən proseslərin heç də bu, iki ölkənin xeyrinə dəyişməməsinin işarəsidir. Şübhəsiz ki, bu, Azərbaycan-Türkiyə əməkdaşlığının daha da ciddi xarakter almasına səbəb olacaqdır. Bu kontekstdə Ermənistanın bölgədə oynadığı rol da diqqətə alınacaq. Ermənistanın belə həssas məqamda Bayden hakimiyyətinin əvəzlənməsini gözləmədən, tələsik ABŞ-la strateji əməkdaşlıq müqaviləsi imzalaması, bu ölkənin suveren haqqı olsa da, Rusiya baş nazirinin müavinin ifadəsi ilə desək, "Titanik gəmisinə bilet almasıdır". Zənnimcə, nə İran, nə də Rusiya Ermənistanın bu siyasi "gedişini" həzm edəcək. Açıq görünür ki, Ermənistan Rusiyanın bölgədən sıxışdırılıb çıxarılması və İrana qarşı aparılan siyasətdə ABŞ-ın əlaltısına çevrilmək istəyir, guya ki, bu yolla ölkəsinin təhlükəsizliyinə qarantiya əldə etmiş olur. Amma bölgə siyasətinə uzun müddətdən bəri yön verən əsas siyasi aktyor Türkiyəni

nəzərə almır. Türkiyə geosiyasi vəziyyətin onun əleyhinə olası bütün addımlara adekvat reaksiya verəcək və qarşıya qoyulan hədəfə doğru bir addım yaxınlaşma şansını əldə edəcək. Aydın mə-

sələdir ki, Türk dünyasını birləşdirəcək enerji koridorunun açılması yolunda maneələr aradan qaldırılacaq".

Q.Çaxmaqlının sözlərinə görə, Zəngəzur məsələsində İranın "qırmızı çizgi"si artıq pozulmağa başlayıb və Ermənistan-İran münasibətlərinin gərginləşəcəyi fonunda proseslərin bizim xeyrimizə dəyişəcəyi ehtimalları güclənir. 10 noyabr 2020-ci bəyannaməsinin 9-cu maddəsini yerinə yetirməməkdə ısrar edən Ermənistanla ABŞ hansı dəstəyi verə bilər?
Q.Çaxmaqlı: "Orta dəhlizin işlək vəziyyətə gətirilməsi-nə maraqlı olan ABŞ çətin

ki, Ermənistanın provokasiyalarına uysun. Əksinə, Ermənistanın ABŞ-la bu müqaviləsi rəsmi İrəvanı konstruktiv sahəyə gətirməklə bağlı rol oynayacaq".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

İran müharibəsi başlayır?

Hər bir ölkənin İrana qarşı müharibədə hansı mövqe tutacağına qərar verməsinin vaxtı çatıb. Paşinyan da öz qərarını verib və şübhəsiz ki, o və qrupu İrana qarşı müharibə üçün Ermənistanın bütün resurslarını səfərbər edəcək.

Axar.az xəbər verir ki, bu sözləri erməni ekspert Ayk Nahapetyan yerli mediaya müsahibəsində deyib.

O bildirib ki, İran yaxşı silahlanıb, ballistik və uzaqmənzilli hipersəs raketlərinə malikdir: "İran İraq deyil. İranı işğal etmək və orada quru hərbi əməliyyat keçirmək üçün 1 milyon əsgər lazımdır və bu, 5-6 ay çəkəcək. Blinken "Gələn həftə Ermənistanla xüsusi sərhəd mühafizə qrupu gedəcək" deyərək, komissiyanın bu işləri sürətləndirmək üçün Ermənistanla gələcəyini nəzərdə tutub".

Nahapetyanın sözlərinə görə, Paşinyan Zəngəzurun qapılarını ilk növbədə hərbi baxımdan açıb və rus qoşunlarını da oradan çıxarması təsadüfi deyil.

Almaniya Ermənistanla 20 milyon avro bağışlayır

Ermənistan hökuməti yanvarın 16-da keçirilən iclasda Ermənistan və Almaniya hökumətləri arasında 2023-cü il üçün maliyyə əməkdaşlığı haqqında sazişin imzalanmasını təsdiqləyib.

Bu barədə Ermənistan hökumətindən məlumat verilib.

Sazişə əsasən, "Bərpa olunan enerji və enerji səmərəliliyinin inkişafı: IV Mərhələ" proqramı üçün Kreditlərin Bərpası Bankından 26 milyon avroya qədər kredit və yuxarıda göstərilənlərin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan əlaqəli fəaliyyətlərlə bağlı 20 milyon avroya qədər grant nəzərdə tutulur.

Azərbaycanda bu həftə daha bir nəfər xəstəlikdən ölüb. Hadisə Saatlı rayonunda qeydə alınıb. Saatlı şəhər sakini, 2004-cü il təvəllüdlü Pərvanə Xəyalqızı qızdırma və öskürəklə rayon xəstəxanasına yerləşdirilib. Həkimlərin müdaxiləsinə baxmayaraq Pərvanə vəfat edib. İlk olaraq onun kəskin ağciyər çatışmazlığından öldüyü bildirilir.

Ağcabədi rayonunun Ağabəyli kəndində məktəbli vəfat edib. 2015-ci il təvəllüdlü Aytac Novruzovanın yüksək qızdırmadan vəfat etdiyi bildirilir. Bəziləri isə məktəblinin ölümünə hazırda ölkədə yayılan kəskin respirator virus infeksiyasından dünyasını dəyişdiyini qeyd edirlər.

Daha bir iddiaya əsasən, Bakı kəndlərində toylarda müğənni və aparıcı kimi fəaliyyət göstərən 60 yaşlı Rəsmiyyə Bakılı da yeni yayılan virusdan ölüb.

Xatırladaq ki, Səhiyyə Nazirliyi də yeni yayılan virusla bağlı əhaliyə müraciət edib.

Bundan başqa, Səhiyyə Nazirliyinin mütəxəssis-eksperti, infeksiyoz Təyyar Eyvazov əhalinin sağlamlığının qorunması və kəskin respirator virus infeksiyalarına yoluxma hallarının qarşısının alınması məqsədilə risk qrupuna aid olan vətəndaşları mövsümi qripə qarşı peyvənd olunmağa çağırıb.

Azərbaycanda virusdan baş verən ölüm halları narahatlığı daha da artır. Belə görünür ki, yeni virus koronavirusdan da tez öldürür.

Doğrudur, Səhiyyə Nazirliyi Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzindən verilən məlumata görə, 2024-cü il və 2025-ci ilin ötən dövrü ərzində aparılan mü-

ayinələrin nəticələrinə əsasən, ölkə ərazisində metapnevovirusa yoluxma halları qeydə alınmayıb. Lakin təcrübə göstərir ki, yoluxan xəstələrdə virusun əlamətləri görünür.

Professor Adil Qeybullay "Yeni Müsavat" qəzetinə açıqlamasında deyib ki, epidemioloji vəziyyət dünyanın hər yerində qarışıqdır. Onun sözlərinə görə, pandemiya bitmə də koronavirus davam edir: "Omikron ştamının mutasiyaya uğramış variantları bu gün də əhali arasında yayılmaqdadır. Mövsümü qrip virusu da indi yayılmağa başlayıb. Çindən başlanğıc götürən sinsitiyal (RSV) virus və metapnevovirus daha da fəallaşmış. Qazaxıstan, Qırğızıstan, Rusiya və qardaş Türkiyədə artıq qeydə alınıb. Azərbaycanda olması isə real və məntiqlidir. Son xəstələnmələr də göstərir ki, yeni virusdur və gedişi fərqlidir. Xəstələnen şəxslər isə çox çətinliklə müalicə olunurlar. Bütün bunlar göstərir ki, situasiya nəzarət altına alınmalıdır. Poliklinikaların sahə həkimləri səfərbər edilməlidir. Özünü bir az nasaz hiss edən şəxslər mütləq həkimlə məsləhətləşsinlər, yataq rejimində olsunlar və ictimai yerlərdə gəzməsinlər ki, virus daha geniş yayılsın. Ayaqüstə keçirəcəm deyib

Azərbaycanda yayılan virus koronavirusdan tez öldürür?

Adil Qeybullay: "Omikron ştamının mutasiyaya uğramış variantları əhali arasında yayılmaqdadır"

ölüm halları da yaşanır. Çünki qripin ştamları hər il dəyişir. Keçən il keçirdiyimiz qripə bəzi qrip arasında böyük fərq var. Qrip virusu tez-tez mutasiyaya uğrayır və yeni ştamlar meydana çıxır. Hər il yeni ştamla biz rastlaşırıq. Bu il müşahidə olan qrip ötən ilkindən daha çox potegendir. Virus gücləndikcə insanların immun sistemi ona tab gətirmir. Yuxumuz zəifdir, bütün günü telefon, kompüter qarşısında oluruq. Qidalanmamız da keyfiyyətli deyil. Bunların hamısı bizim immun sistemimizə təsir edir. Xəstələndikdən sonra özümüzü soyuğa verməməliyik, ev şəraitində olmalıyıq, bol su içməliyik. Uşaqlarda qızdırmaya xüsusi nəzarət olmalıdır.

Metapnevovirus qrip qədər ağır deyil. Simptomları arasında qızdırma olmur. Ona görə də indi yayılan xəstəliyin bu virusa aid olduğunu deməzdim".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Üç qurum yeni nazirlikdə birləşdirilə bilər

Vahid Əhmədov: "Yəqin ki, bütün bu məsələlər götür-qoy ediləcək"

Bir müddət əvvəl Samir Şərifov maliyyə naziri vəzifəsindən azad edilərək baş nazirin müavini təyin edilib. Maliyyə naziri postuna isə hələ ki heç kim təyin olunmayıb. Belə fikirlər dolaşır ki, Maliyyə Nazirliyi, Gömrük Komitəsi və Vergilər Xidməti birləşdiriləcək, onların bazasında yeni dövlət qurumu - Milli Gəlirlər Nazirliyi yaradılacaq.

VI çağırış Milli Məclisin deputatı, iqtisadçı Vahid Əhmədov Modern.az-a açıqlamasında bir sıra dövlət qurumlarının Maliyyə Nazirliyinin tərkibində birləşdirilməsi məsələsinə toxunub: "Deyirlər ki, guya Maliyyə Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Vergilər Xidməti birləşdiriləcək və Milli Gəlirlər Nazirliyi yaradılacaq. Bu variant da qəbul olunandır. Doğrudan da, Maliyyə Nazirliyi əsasən büdcənin gəlir hissəsini məhz gömrük və vergidən əldə olunan vəsaitlərlə tənzimləyir. Hər iki qurumun Maliyyə Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi məsələsinə baxıla bilər. Bu isə dövlət başçısının səlahiyyətində olan məsələdir.

Əvvəllər Vergilər Nazirliyindən çoxlu şikayətlər vardı. Vergilər Nazirliyi Xidmətə çevriləndən və İqtisadiyyat Nazirliyinin tərkibinə verildəndən sonra çox müsbət addımlar atıldı. Bu da iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun fəaliyyəti nəticəsindən baş verdi. İndi vergilərlə bağlı əvvəlki narazılıqlar faktiki olaraq yoxdur. Orada kifayət qədər aşkarlıq prinsipi-nin həyata keçirildiyini deyə bilərəm.

Şahin Bağirov Gömrük Komitəsinin sədri təyin olundu da müsbət addımlar atılıb. Dövlət büdcəsinin formalaşmasında hər iki qurumun rolu böyükdür. Çünki büdcəyə daxilolmalar əsasən bu qurumlar vasitəsilə

baş tutur. Dövlət başçısı yəqin ki, bütün bu məsələləri götür-qoy edəcək".

Vahid Əhmədov Azərbaycanın hazırkı maliyyə vəziyyətindən və gələcək proqnozlardan danışdı: "Hazırda Azərbaycanın ma-

liyyə tutumu normaldır. Hər hansı problem yoxdur. Manatın məzənnəsi də sabit saxlanılır. Yanvarın 20-də ABŞ-in yeni prezidentinin andıçməsindən sonra nələr olacaq, baxacağıq. Çünki Donald Tramp söz vermişdi ki, neftin

qiyməti təqribən 40 dollara enəcək. Bu baş verərsə, Azərbaycanda da müəyyən qədər problemlər yaşana bilər. Amma qeyri-neft sektorumuz faktiki olaraq müəyyən qədər inkişaf edir. Bu sahəyə daha çox diqqət ayırmalıyıq.

Neftin qiymətinin aşağı düşməsi müəyyən problemlər yarada bilər. Ukraynada Rusiya qazının ixracına embargo qoyulması, Rusiyadan Avropaya qaz ixracının azalması Azərbaycanın rolunu faktiki olaraq artırır. Qazın istehsalı və ixracı ilə əlaqədar Azərbaycan önə çıxa bilər. Bu da ölkəmiz üçün kifayət qədər müsbət addımlara gətirib çıxara bilər.

Hesab edirəm ki, 2025-ci il həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan kifayət qədər təzadlı olacaq. Biz müəyyən problemləri həll etməyə çalışmalıyıq. Çünki bizi əsas narahat edən məsələ insanların sosial vəziyyətidir. Sosial vəziyyətlə bağlı 2025-ci il büdcəsində müəyyən məsələlər nəzərdə tutulub. Onlar yerinə yetiriləcək. Çünki dövlətin ehtiyatları kifayət qədərdir. Hətta neftin qiymətində azalma olsa da, ondan istifadə etmək mümkündür. Gələcəkdə neftin qiyməti aşağı düşərsə, müəyyən problemlər yarana bilər".

□ **"Yeni Müsavat"**

Dövlətə 3 milyon cərimə kəsdirən Abutalıbovun yeri bilindi

Xalq artisti: "Bu məsələnin sonuna qədər gedəcəm və Hacıbalanı mütləq həbs etdirəcəm..."

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (AİHM) mülkiyyət hüququnun pozuntusuna görə Azərbaycanın 1 milyon 693 min 892 avro məbləğində təzminat ödəməsinə dair qərar çıxarıb.

Məhkəmə sözügedən həyata keçirilməlidir. Qərarı Bakıda "Qış parkı"nın inşası zamanı evdən çıxarılan sakinlərin ifadələri əsasında verib.

Qeyd olunub ki, 2008-ci ildə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının göstərişi ilə Füzuli, Səməd Vurğun, Şəmsi Bədəlbəyli və Topçubaşov küçələrində 500-dən çox yaşayış və qeyri-yasayış sahəsi sökülüb, sakinlər isə köçürülüb. Sakinlər mülkiyyət hüquqlarına müdaxilədən şikayət edərək ədalətli məhkəmə prosesinin aparılmasını tələb ediblər.

Məlumatla görə, AİHM hələ 2022-ci ildə sözügedən işlə bağlı əksər sakinin hüququnun pozulmasını müəyyən edib və təzminatla bağlı məsələnin həlli üçün vaxt verib.

Beləliklə, məhkəmə yanvarın 14-də qərarını elan edib və bu qərara əsasən hökumət 18 ərizəçiye maddi və mənəvi zərərə görə ümumilikdə 1 milyon 693 min avro həcmində təzminat ödəməlidir.

Ödəniş isə 3 ay ərzində

ro təzminat ödəməsi tələb olunub. 2022-ci ildə AİHM 14 ərizəni birləşdirərək ərizəçilərin mülkiyyət hüququnun pozulduğuna qərar vermişdi. Məhkəmə eyni zamanda 4 ərizəçi ilə bağlı Avropa İnsan Haqları Konvensiyasının 6-cı maddəsinin pozulduğuna da qərar vermişdi. Lakin məhkəmə ərizəçilərə ədalətli təzminatların ödənilməsi barədə qərar verməyə hazır olmadığını vurğulayaraq, hökumətdən 3 ay ərzində uyğun təqdimat göndərməsini tələb etmişdi.

Uzun illər Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı işləmiş Hacıbala Abutalıbov 2019-cu ilin oktyabrından baş nazirin müavini vəzifəsindən də azad edilib. 2001-ci ilin yanvar ayından 2018-ci ilədək Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə başçılıq edən Abutalıbov haqda bu illər ərzində ziddiyyətli xəbərlər yayıb, korrupsiyada ittiham edilib. O cümlədən Bakıdakı söküntü işlərində ən çox narazılıq Abutalıbovdan olub. Tutduğu vəzifələrdən uzaqlaşdırıldıqdan sonra onun səs-sorağı da kəsilib.

Bəzi iddialara görə, Hacıbala Abutalıbov əsasən Qaxda tikdirdiyi villada yaşayır, Bakıda Qaraçuxur qəsəbəsindeki evinə isə az-az hallarda gəlir.

Uzun illərdir Abutalıbovun ucbatından evsiz qaldığını deyən **Xalq artisti,**

kinorejissor-aktyor Şeyx Əbdül Mahmudov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə müraciət edənlərin siyahısında onun adı yoxdur:

"Mən özümə sığışdırıb, Avropa Məhkəməsinə müraciət etmədim. Hətta vəkili ölkədə bir nömrəli vəkili, professor idi, mənə təklif etdi ki, Avropa Məhkəməsinə müraciət edim, ancaq razılaşmadım. Çünki bizim öz Azərbaycanımızın məhkəmələri, hakimləri var, mən niyə Avropa Məhkəməsinə qatıb-qarışdırmalıyam? Üstəlik, əlimdə 3 məhkəmə qətnaməsi var, sadəcə, Abutalıbov onu icra etmək istəmir. Qanuna əsasən, sırası vətəndaşlar məhkəmə qərarını icra etməzsə, 3 ilə qədər, dövlət məmurları isə 7 ilə qədər həbs oluna bilərlər. Bildiyiniz kimi, mənim Nəsimi rayon Mirzə Ağca Əliyev küçəsində yerləşən, həyətə parka açılan çox gözəl evim var idi. Mən orada böyümüşəm. O məhəllədə köhnə bakılılar yaşayırdı. Lakin illər öncə həmin ərazidə "Qış parkı" salınarkən milyonlar qazanmaq üçün başladılar ərazinin yeraltı strukturları nəzərə almadan tikinti işləri aparmağa. Nəticədə evim çökdü. Abutalıbov işdən çıxandan sonra başımı aldadıb, digərləri kimi mənə də müvəqqəti yerdə yerləşdirdilər, dedilər ki, 5-6 aya yeni tikilən evə köçəcəksiniz. Evi tikən də Tamella adlı xanımdır, qalıb ortada. Məhkəmədə Quran gətirib and içdi ki, ərazidə ev tikmək üçün Abutalıbova rüşvət verib. Bildirdi ki, ya pulunu geri qaytarsınlar, ya da tikilinin baş çatmasına icazə verilsin. Evləri tikib, lakin sonra yarımçıq saxlayıblar, nəticədə Tamellanın banklara 10 mil-

Ramiz Mehdiyevin qızı ilə bağlı qərar verildi

Məhkəmə hökmü ilə müsadirə edilərək satışa çıxarılan məşhur "Baku Oksford Məktəbi"ni geri qaytarmaq uğrunda mübarizə davam edir. Düz 4 ay əvvəl Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin qızı Kamile Əliyeva və məktəbin təsisçisi Mehriban Məmmədova məhkəmə 1/2 hissəlik pay sahibi olduqlarını iddia edərək yeni məhkəmə baxışı başlatmaq üçün müraciət ediblər.

"Qafqazinfo" xəbər verir ki, artıq məhkəmə onların ərizəsi ilə tanış olub, yekun qərarını açıqlayıb.

Hətta Mehriban Məmmədova ilə birgə onun bacıları da işə qoşulub. Onlar isə müsadirə edilmiş başqa əmlaklarla bağlı Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə təqdim etdikləri ərizələrində hökmün maraqlarına toxunduğunu iddia ediblər. Şəxslər hər biri apelyasiya şikayəti vermə müddətinin bərpa edilməsini xahiş ediblər.

Hakim Leyla Əsgərova-Məmmədova təqdim edilmiş əsaslarla tanış olduqdan sonra maraqlı şəxslərin hamısının müraciətini məqbul hesab edib. Qərar belə olub ki, Kamile Əliyeva, Mehriban Məmmədova və digərlərinin apelyasiya şikayəti vermələrinə icazə verilsin.

Bundan sonrakı mərhələdə maraqlı şəxslər şikayətlərini apelyasiya baxışında mübahisələndirəcəklər.

Xatırladaq ki, "Baku Steel Company"-nin keçmiş sahibi Rasim Məmmədovun məhkəməsində məlum olub ki, həyat yoldaşı Mehriban Məmmədovanın rəhbərlik etdiyi sözügedən məktəb "Baku Steel Company"-dən mənimsənilən pullar hesabına tikilib. R.Məmmədov özü isə xüsusilə külli miqdarda mənimsəmədə təqsirli bilinərək 13 il 9 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. "Baku Oksford Məktəbi" də daxil olmaqla, Məmmədovun milyonlarla dəyəri olan bir çox əmlakı müsadirə edilib.

yondan çox borcu yaranıb. "Baksovet"də yaşayan bir oğlanı həbs etmişdilər, o da 5-6 ay həbsdə yatandan sonra dedilər günahı yoxdur, azadlığa buraxdılar. Əlbəttə ki, günahkar Abutalıbovdur. Beləliklə, 9 ildir ki, Abutalıbovun ucbatından evsiz qalmışam. Müvəqqəti verdikləri yer də "krişna-ya" oxşayır. Karlson kimi indi damda-bacada yaşayıram.

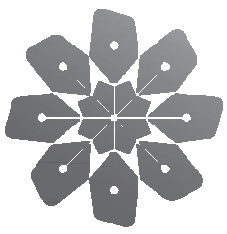
Hacıbalaya yeni məktub yazmışam, göndərəcəm özünə. Məktubumda bildirmişəm ki, mən Şeyx Əbdül düzələn səmti tuturam, mərdiməzar deyiləm, amma əlimdə məhkəmə qətnaməsi var, onu icra etməlisən. Ya evimi verməlisən, ya pulumu, ya da türməyə getməlisən, başqa yolun yoxdur.

3 ay əvvəl Hacıbalanı İli-

suda istirahət edərkən görürəm. Mənə dedilər ki, onun burada villası var. Bir villası da Bakıda NZS qəsəbəsinə düşür. Mən istəsəm, onu evindən çıxarıb ataram baxırsınız, pulumu tələb edərdim. Amma adım, nüfuzum var. Üstəlik, dövlətin qanunları var, onu icra etmək lazımdır. Ay Hacıbala, sənə övladların İstanbulda villaları, obyektləri var, özünün də kifayət qədər mülkləri var, mənim öz evimi qaytar mənə, ya da pulumu ver. Bunu etmək sənə üçün heç çətin deyil. Bu məsələnin sonuna qədər gedəcəm və sən mütləq həbsə gedəcəksən.

Yaşlı insanam, ömrüm başa çatanda mənə heç olmasa normal bir evdən çıxartdırırsınız, yoxsa ki, damdan-bacadan deyil..."

Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Müdafiə Nazirliyi ilə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi arasında Azərbaycan Ordusunda dini radikalizmə qarşı mübarizəyə dair 2025-ci il üçün birgə fəaliyyət planı imzalanıb. Sənədə əsasən, Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan qoşun (qüvvə) növü, birlik, birləşmə və hərbi hissələrdə, eləcə də xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində keçiriləcək tədbirlərin yeri, icra vaxtı və məsul şəxslər müəyyən edilib.

Bu il ərzində hərbi qulluqçularla təşkil ediləcək görüşlərdə azərbaycanlılıq ideyasının, milli-mənəvi, mədəni dəyərlərin qorunub saxlanılmasının inkişaf etdirilməsi, radikal dini cərəyanlar və ekstremizmlə mübarizə, mədəniyyətlər, sivilizasiyalar və konfessiyalar arasında əməkdaşlıq və digər mövzularda tədbirlərin keçirilməsi planlaşdırılıb.

İctimaiyyət arasında Müdafiə Nazirliyi ilə Dini Komitə arasında bu istiqamətdə əməkdaşlıq sazişinin imzalanması marağa səbəb olub.

Bes birgə saziş hansı zərurətdən yarandı və məqsəd nədir?

Araşdırmaçı jurnalist, dini sahə üzrə mütəxəssis Rəşad Mirhəşimli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, Müdafiə Nazirliyi ilə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi arasında imzalanan birgə fəaliyyət planı Azərbaycanın təhlükəsizliyini təmin etmək və orduda dini radikalizmlə

mübarizəni gücləndirmək məqsədi güdür: "Ordu sıralarında müxtəlif dini inancılı insanların olması, mülki həyatda radikal dini cərəyanların təsiri altında ola biləcək şəxslərin ehtimalı bu məsələyə xüsusi diqqət yetirilməsini zəruri edir. Dini radikalizm cəmiyyətdə ekstremizmə və zorakılığa səbəb ola bilər, bu isə dövlətin təhlükəsizliyinə təhdid yaradır. Azərbaycan Ordusu ölkənin ərazi bütövlüyünü və təhlükəsizliyini təmin edən ən mühüm dövlət qurumlarından biridir. Ordunun sıralarında radikal dini fikirlərin yayılması, həmçinin dini zəmində qarşıdurmaların yaranması dövlətin milli təhlükəsizliyinə ciddi təhdidlər yarada bilər. Bu ehtimalın ola biləcəyi bütün vacib addımların atılmasını gerekli edir. Azərbaycan Ordusunda indiyədək radikal dini cərəyanların təsiri, demək olar ki, qeydə alınmayıb. Lakin Yaxın Şərqdə gedən proseslərin hansı şəkildə yayıla biləcəyini proqnozlaşdırmaq asan olmadığı üçün ola bilsin, rəsmi qurumlar preventiv tədbir-

Din və tolerantlıq

YENİ **ÜSAVAT**
N 9 (8619) 17 yanvar 2025

Müdafiə Nazirliyi və Dini Komitə radikalizmə qarşı

Ekspert: "Mübarizə tədbirləri ordu sıralarında qanun pozuntularının və neqativ təsirlərinin qarşısını almağa yönələcək"

lər görmək planlarını bəri başdan müəyyən edib, ehtimal ediləcək təhlükəyə qarşı hazırlıqlı olmaq istəyib.

Bu səbəbdən müdafiə orqanları ilə dini qurumların birgə fəaliyyəti həm ordu daxilindəki hərbi qulluqçuların doğru dini məlumatlandırılması, həm də dini radikalizmlə mübarizənin effektiv şəkildə aparılması üçün vacibdir. Dövlətin hərbi

strukturlarında dini ekstremizmə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və Azərbaycanlılıq ideyasının təşviqi, orduda nizam-intizamın və dövlətə qarşı sədaqətin möhkəmləndirilməsi məqsədini daşıyır".

Rəşad Mirhəşimli əlavə edib ki, birgə fəaliyyət planı çərçivəsində hərbi hissələrdə, birliklərdə və hərbi təhsil mü-

əssisələrində radikalizmin qarşısının alınması məqsədilə tədbirlər keçiriləcək: "Bu tədbirlərdə eyni zamanda mədəniyyətlər, sivilizasiyalar və konfessiyalar arasında əməkdaşlıq mövzularına da toxunulacaq. Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi ilə Müdafiə Nazirliyinin əməkdaşlığı, həmçinin dini cərəyanların mənfi təsirlərinin orduda yayılmasının qarşısını almağa xidmət edir. Or-

duda xidmət edən hərbi qulluqçular arasında din və inanc azadlığının qorunması vacib olsa da, bu azadlığın radikalizmlə təhrif olunmaması və dövlətin təhlükəsizliyinə təhdid yaratmaması təmin edilməlidir. Bu məqsədlə dini radikalizmlə mübarizə və təhsilin düzgün istiqamətində həyata keçiriləcək tədbirlər, ordu sıralarında qanun pozuntularının və neqativ təsirlərinin qarşısını almağa yönələcək. Hərbi qulluqçularla keçiriləcək görüşlərdə onlara milli-mənəvi dəyərlərin, milli kimliyin, Azərbaycanlılıq ideyasının önəmi aşılanaçaq. Həmçinin radikal dini qrupların təsirdən qorunmaq üçün onların doğru dini təlimatlarla təmin edilməsi məqsədilə tədbirlər həyata keçiriləcək. Ordunun strukturunda dini radikalizmin yayılmasının qarşısının alınması, ölkənin təhlükəsizliyi və sabitliyi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu sazişin imzalanması həmçinin dövlətin güc strukturlarının və mədəniyyətinin qorunması üçün mühüm addım olaraq qiymətləndirilir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Diplomlu işsizlər...

Peşə məktəblərinə müraciətlər niyə sovet dövründə olduğu kimi deyil?

Bu il dövlət büdcəsindən peşə təhsilinə 82.2 milyon manat vəsait ayrılıb. Bunu Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Ceyhun Kərəmov "Tikinti sektorunda dövlət-özəl tərəfdaşlığının rolu" mövzusunda müzakirələr zamanı deyib. Agentlik sədri həmçinin vurğulayıb ki, 2020-ci ildən bəri peşə təhsilinə qəbulda 60 faiz artım qeydə alınıb: "Ölkəmizdə 2022-2026-cı illər üçün sosial iqtisadi inkişaf, birinci qaydış planı çərçivəsində təhsillə bağlı keçirilən tədbirlərdə peşə təhsilinin inkişafına xüsusi yer ayrılıb. Peşə təhsilinin inkişafı iqtisadiyyatın tələblərinə uyğun ixtisaslı kadrlar hazırlamaq üçün vacibdir. Bu, həm sahibkarlar, həm təhsil sistemi və cəmiyyət üçün önəmlidir".

Qeyd edək ki, müzakirələrin əsas məqsədi tikinti sektorunda işə götürənlərin peşə təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi, özəl sektorun təhsil prosesində aktiv iştirakının təmin edilməsi, həmçinin peşə təhsilinin əmək bazarına uyğunlaşdırılması, tikinti sahəsində texniki ixtisaslar üzrə kadr hazırlığının

gücləndirilməsi, müasir standartlara cavab verən təhsil proqramlarının hazırlanması, tələbələrə praktiki bacarıqlarının artırılmasıdır. Ancaq son illər peşə təhsilinə maraq azalıb. Əksəriyyət ali təhsil almağa axın edir. Halbuki diplomlu işsizlərin sayı heç də az deyil.

Peşə məktəblərinə müraciətlər niyə sovet dövründə olduğu kimi deyil? Bəlkə onların reputasiyasını bərpa etmək istiqamətində addımlar atılmalıdır?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, Azərbay-

canda peşə təhsilinə marağın azalması həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan ciddi problemlərə yol açır: "Sovet dövründə peşə təhsili iqtisadiyyatın inkişafında mühüm rol oynayırdı. Bu sistem əsasən zavod və fabriklər kimi iri sənaye müəssisələri ilə sıx inteqrasiyaya əsaslanırdı. Peşə məktəbləri yalnız nəzəri biliklər deyil, həm də praktiki bacarıqlar öyrədirdi. Məzunlar dərhal iş yerləri ilə təmin olunurdular və onların əmək bazasına adaptasiyası sürətli olurdu. Bu dövrdə peşə təhsili cəmiyyətdə nüfuzlu və vacib hesab olunur-

du. Lakin müstəqillikdən sonra Azərbaycanın iqtisadi strukturunda baş verən dəyişikliklər, sənaye müəssisələrinin özəlləşdirilməsi və ya fəaliyyətinin dayandırılması nəticəsində peşə məktəbləri ilə istehsalat arasında əlaqə kəsildi. Bu da peşə təhsilinin praktiki əhəmiyyətinin azalmasına və reputasiyasının zəifləməsinə səbəb oldu.

Statistik məlumatlar göstərir ki, Azərbaycanda peşə təhsilində qəbulda artım müşahidə olunsa da, bu rəqəmlər hələ də qaneedici deyil. 2020-ci ildən etibarən qəbulda 60%-lik artım

qeydə alınsa da, bu, əsasən dövlətin maliyyə dəstəyi və müəyyən layihələrin icrası ilə əlaqədardır. Bununla yanaşı, ali təhsilə yönələn gənclərin sayı daha yüksəkdir. 2023-cü ildə ali təhsil müəssisələrinə 120 mindən çox müraciət edildiyi halda, peşə təhsilinə müraciət edənlərin sayı bundan xeyli az idi. Bu vəziyyət peşə təhsilinin cəmiyyətdəki reputasiyasının hələ də aşağı səviyyədə olduğunu göstərir.

Dünya təcrübəsinə nəzər saldıqda, bir çox ölkələrin peşə təhsilini cəmiyyət və iqtisadiyyat üçün vacib bir komponent kimi inkişaf etdirdiyini görürük. Almaniyada bu sahədə nümunəvi ölkələrdən biridir. Almaniyanın dual təhsil sistemi peşə məktəbləri ilə sənaye müəssisələri arasında sıx əməkdaşlığa əsaslanır. Tələbələr təhsil aldıqları müddətdə istehsalat proseslərində iştirak edir, praktiki bilik və təcrübə qazanırlar. Bu model həm tələbələrin işə götürənlər tərəfindən dərhal qəbul edilməsinə şərait yaradır, həm də onların əmək bazasında rəqəbatqabiliyyətli olmasını təmin edir. Azərbaycan bu modeli uyğunlaşdıraraq tətbiq edə bilər. Bunun üçün dövlət-özəl tərəfdaşlığını gücləndirmək və peşə məktəblərini müasir sənaye müəssisələri ilə birləşdirmək lazımdır.

Finlandiya və Singapur da peşə təhsili sahəsində uğurlu təcrübələrə malikdir. Finlandiyada peşə təhsili yalnız texniki biliklər deyil, həm də geniş spektrli bacarıqlar öyrədir. Bu sistem tələbələrin əmək bazarı-

nın dəyişən tələblərinə uyğunlaşmasını təmin edir. Singapurdakı isə peşə təhsili dövlət tərəfindən güclü dəstəklənir və cəmiyyət arasında yüksək nüfuza malikdir. Orada tələbələrə maddi və sosial dəstək göstərilir, təhsil müddətində yüksək səviyyəli praktik təcrübələr təqdim edilir".

Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycanda peşə təhsilinin reputasiyasını bərpa etmək üçün ilk növbədə bu sahənin keyfiyyətini artırmaq vacibdir. Təhsil müəssisələri müasir texnologiyalarla təmin edilməli, onların infrastrukturunu yenilənməlidir: "Məsələn, bərpa olunan enerji, texniki xidmət, rəqəmsal texnologiyalar kimi müasir sahələr üzrə peşə məktəbləri yaradılmalıdır. Bununla yanaşı, təhsil proqramları beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmalı və tələbələrə müasir bilik və bacarıqlar qazandırılmalıdır.

Peşə təhsili yalnız iqtisadi inkişaf üçün deyil, həm də sosial ədalətin təmin olunması baxımından vacibdir. Bu sahənin inkişafı işsizliyin azaldılmasına, ixtisaslı kadrların hazırlanmasına və iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafına töhfə verə bilər. Azərbaycan bu sahədə dünya təcrübəsindən yararlanaraq öz peşə təhsili sistemini modernləşdirmək və peşə məktəblərini cəlb etmək üçün məqsədyönlü siyasət həyata keçirməlidir. Beləliklə, peşə təhsilinin inkişafı həm ölkənin iqtisadi gücünü artıracaq, həm də gənclərin əmək bazasına uğurlu inteqrasiyasını təmin edəcək".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

2024-cü ildə Azərbaycanı 126,3 milyard manatlıq ümumi daxili məhsul istehsal olunub. Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, bu, ölkə ÜDM-nin illik ifadədə 4,1 faiz artması deməkdir. Ötən il ərzində iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,3 faiz, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,2 faiz artıb.

ÜDM istehsalının 35,9 faizi sənaye, 10,7 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7,0 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 6,7 faizi tikinti, 5,7 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,4 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 1,9 faizi informasiya və rabitə sahələrinin, 19,9 faizi digər sahələrin payına düşüb, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 9,8 faizini təşkil edib. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 12 382,5 manata bərabər olub.

Maraqlıdır ki, Azərbaycanda əldə olunan bu nəticələr nə yerli hökumətin, nə də çoxsaylı maliyyə və digər qurumların proqnozları ilə üst-üstə düşür. Belə ki, BMT ekspertləri 2024-cü il üzrə Azərbaycanda ümumdaxili məhsulun artımını (ÜDM) 2,6 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırmışdılar.

Beynəlxalq Valyuta Fondu 2024-2028-ci illərdə Azərbaycan illik iqtisadi artım 2,3 faiz səviyyəsində gözləyirdi. BVF-nin proqnozlarına görə, Azərbaycanın qeyri-neft ÜDM artımı 2024-cü ildə 3,6 faiz, 2025-2028-ci illərdə ildə orta hesabla 3,5 faiz təşkil edəcək.

Standard & Poors Beynəlxalq Reyting agentliyi 2024-2026-cı illərdə Azərbaycanın real ÜDM artımının 1,4 faiz səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırmışdı. Lakin dekabr ayında proqnozlarına dəyişiklik edib. Agentlik 2024-cü il üzrə real ümumdaxili məhsulun (ÜDM) artım proqnozu 2,5 faizdən 4,5 faiz yüksəldib. S&P 2025-2027-ci illərdə ölkədə iqtisadi artımı 2 faiz müəyyən edib. Başqa sözlə, reyting agentliyi 2024-cü il üzrə proqnozunu 2 faiz bəndi, 2026-2027-ci illər üzrə proqnozunu isə 0,5 faiz bəndi yaxşılaşdırıb.

Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyi isə 2024-cü ilin büdcə zərfində dünya bazarında neftin orta qiymətinin 60 dollar təşkil etməsi şəraitində Azərbaycanda ÜDM artımını 2024-cü ildə 2,4 faiz, 2025-ci ildə 2,9 faiz, 2026-cı ildə 2,7 faiz, 2027-ci ildə isə 3,6 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırıb. Proqnozlara əsasən ortamüddətli dövrdə ölkədə qeyri-neft/qaz ÜDM-nin

həcmnin 2024-cü ilin sonuna 84,2 milyard manat, 2027-ci ildə isə 106,8 milyard manata qədər artacağı və real artım tempinin 4,6-5,0 faiz intervalında olacağı gözlənilirdi.

Qeyd edilir ki, 2033-cü ilədək olan növbəti on illik proqnoz dövründə iqtisadiyyatın 2012-2022-ci illərdəki 1,7 faizdən orta hesabla 2,9 faizədək artacağı "Proqnoz dövründə Azər-

3,1 faiz səviyyəsində inflyasiya proqnozlaşdırıb. Beləliklə, 2024-cü il üzrə inflyasiya BMT-nin əvvəlki proqnozundan 2,2 faiz bəndi az olub. Həmçinin BMT 2025-ci il üzrə inflyasiya

dən - 29,5 milyon tondan 400 min ton azdır. Hasilatın 16,8 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"-nin, 4,2 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"-in, 0,6 milyon tonu (kondensat) "Abşeron" yatağı-

2024-cü ildə Azərbaycanda hasil olunan neftin 24,4 milyon tonu (kondensat ilə birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 21 milyon tonu konsorsiumların, 2,8 milyon tonu SOCAR-ın, 0,6

Azərbaycan iqtisadiyyatına dair proqnozlar

Əldə olunan nəticələr niyə nə hökumətin, nə də çoxsaylı maliyyə və digər qurumların proqnozları ilə üst-üstə düşmür?

Azərbaycan Mərkəzi Bankı gözlənilən iqtisadi artımla bağlı hökumətdən daha nikbin idi. Bankın 2024-cü ildəki pul siyasətinə dair bəyanatında qeyd olunur ki, 2024-cü ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının real sektorunda artım davam edəcək. Mərkəzi Bank 2024-cü ildə real iqtisadi artım tempinin 3,9 faiz, 2025-ci ildə isə 3,3 faiz olacağını proqnozlaşdırıb. AMB qeyri-neft-qaz sektorunda ötən il 6,5 faiz, gələn il isə 5,1 faiz artım gözləyir.

Göründüyü kimi, əksər beynəlxalq qurumların, elə hökumətin özünün proqnozları özünü doğrultmayıb. Bu vəziyyətin yaranmasını əksər müstəqil ekspertlər proqnozlaşdırmanın istinad etdiyi statistik bazanın real vəziyyəti əks etdirməməsi ilə izah edirlər.

Bildirilir ki, rəsmi statistika orqanlarının açıqladığı məlumatlar bir sıra obyektiv və subyektiv səbəblərdən realıqdan uzaq olur. Burada əsas obyektiv amil iqtisadiyyatda qaranlıqda qalan hissənin çox olması, rəsmi statistika orqanına qeyri-dəqiq məlumatların verilməsidir. Yeni qeyri-dəqiqliyin bir hissəsi statistika orqanından asılı olmayan səbəbdən yaranır. Bununla yanaşı, statistika orqanları da onlara təqdim olunan məlumatları bir sıra hallarda olduğu kimi əks etdirmirlər. Buna səbəb isə hökumətin fəaliyyətindəki qüsurların ört-basdır edilməsi niyyətidir. Beləliklə də həm hökumət, həm də xarici beynəlxalq qurumlar qeyri-dəqiq rəsmi statistikaya əsaslanmaqla proqnozlaşdırma aparırlar ki, son nəticədə onların böyük əksəriyyəti özünü doğrultmur.

Hazırda 2025-ci ilin ilk ayındayiq və yenidən Azərbaycan iqtisadiyyatı ilə bağlı proqnozlar açıqlanır. Məsələn, "Fitch Group"a aid olan "Fitch Solutions" (FS) şirkətinin ölkə üzrə hesabata əsasən qarşıdakı on illik dövr ərzində Azərbaycanda iqtisadi artım orta hesabla 2,9 faiz təşkil edəcək.

baycanın artım profilinin daha sabit olacağını gözləyirik. Ölkənin geniş enerji ehtiyatları, xüsusilə də qaz növbəti onillikdə əsas artım drayveri olaraq qalacaq, xüsusilə də Avropa Azərbaycan enerjisini daha çox istehlak edəcək. 2005-ci ildən bəri neft gəlirləri ÜDM-in təxminən 30 faizini və son illərdə dövlət gəlirlərinin 75 faizindən çoxunu təşkil edir. İnənirəm ki, hasilatın azalmasına baxmayaraq qiymətlərin sabit qalması fonunda neftin ÜDM-ə töhfə vermə faizi bizim 10 illik proqnozumuz boyunca yüksək olaraq qalacaq".

"Fitch Solutions" 2025-ci il üzrə Azərbaycanda 2,6 faiz iqtisadi artım proqnozlaşdırıb.

BMT-nin global iqtisadiyyatla bağlı hesabata qeyd edilir ki, Azərbaycan qazına artan global tələbat 2025-ci ildə ölkənin iqtisadi artımını dəstəkləyəcək. Hesabatda əsasən, Azərbaycan və Qazaxıstan MDB-nin əsas enerji ixracatçıları sırasındadır: "Qazaxıstanda 2024-cü ildə aşağı neft hasilatı qeyri-neft sektorlarında güclü artımla kompensasiya edilib. 2024-cü ildə artım bir qədər yumşalsa da, böyük Tengiz neft yatağından hasilatın genişləncəyi gözlənilirdi üçün iqtisadiyyatın 2025-ci ildə yenidən sürət qazanacağı gözlənilir".

Hesabatda vurğulanı ki, Azərbaycanda güclü daxili tələb və qeyri-neft sektorunda artım 2024-cü ildə ölkədə iqtisadi artımı sürətləndirib. Ölkənin təbii qazına artan global tələbatın 2025-ci ildə artımı dəstəkləyəcəyi gözlənilir. BMT 2025-2026-cı illərdə Azərbaycanda 3 faizlik iqtisadi artım olacağını proqnozlaşdırıb.

BMT Azərbaycanda gözlənilən inflyasiya səviyyəsinə dair proqnozunu da yeniləyib. Hesabatda əsasən, 2024-cü il üzrə Azərbaycanda inflyasiya 3,7 faiz təşkil edib. Təşkilat Azərbaycanda 2025-ci ildə üzrə 3,6 faiz, 2026-cı il üzrə isə

proqnozunu 0,3 faiz bəndi azaldıb.

Beynəlxalq iqtisadi statistika portalı olan "Trading Economics" də 2025-ci il üzrə Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu yeniləyib. Portal 2025-ci üzrə Azərbaycanda real ümumdaxili məhsulun artım proqnozunu (ÜDM) 3,5-4,0 faiz civarında müəyyənləşdirib. "Trading Economics" bu ilin I rübündə ölkə üzrə iqtisadi artımın 3,5 faiz, II və III rüblərdə 4 faiz, IV rübdə isə yenidən 3,5 faiz olacağını proqnozlaşdırıb.

Portal həmçinin 2025-ci il üzrə Azərbaycanın inflyasiya proqnozunu da yeniləyib və 2025-ci il üzrə Azərbaycanda inflyasiyanı 4-4,5 faiz civarında müəyyənləşdirib. "Trading Economics" hesab edir ki, bu ilin I rübündə ölkə üzrə inflyasiya 4,5 faiz təşkil edəcək. II rübdə inflyasiya 4,2 faizə, III rübdə 4 faizə qədər azalacaq, IV rübdə isə yenidən 4,2 faizə yüksələcək.

Onu da bildirək ki, Azərbaycanda makroiqtisadi göstəricilərin inkişaf istiqamətini müəyyənləşdirən əsas amil neftə və qismən qaza bağlıdır. Bu məhsulların ixrac həcmi və dünya bazar qiyməti iqtisadiyyatın demək olar ki, bütün əsas göstəricilərinə yön verir. Energetika Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə, 2024-cü ildə Azərbaycanda 29,1 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Bu, hökumətin proqnozlaşdırdığı hasilat həcmi-

Azərbaycanda məhsul istehsalı ən çox hansı sahələrdədir?

2024-cü ildə Azərbaycanda 126,3 milyard manatlıq və yaxud 2023-cü ilə müqayisədə 4,1% çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsi xəbər verir. Məlumatla görə, son 1 ildə iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,3%, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,2% artıb.

ÜDM istehsalının 35,9%-i sənaye, 10,7%-i ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7%-i nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 6,7%-i tikinti, 5,7%-i kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,4%-i turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 1,9%-i informasiya və rabitə sahələrinin, 19,9%-i digər sahələrin payına düşüb, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 9,8%-ni təşkil edib.

Ötən il əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM-in dəyəri 12 382,5 manat olub.

Fermerlərin buğdaya marağı azalıb, arpayı artıb

Ölkədə 2025-ci ilin məhsulu üçün payızlıq bitkilərin kütləvi səpini başa çatmaq üzrədir və cari il yanvar ayının 1-i vəziyyətinə 941,7 min hektar sahədə dən və yaşıl yem üçün payızlıq bitkilər səpilib.

Dövlət Statistika Komitəsi xəbər verir ki, səpin aparılmış sahənin 99,0 faizini və yaxud 932,2 min hektarını dən üçün payızlıq bitkilər təşkil etmişdir ki, onun da 505,5 min hektarı buğda, 426,6 min hektarı arpa, 0,1 min hektarı isə çovdar əkinlərinin payına düşür.

Ən çox buğda bitkisi Cəlilabad (47,0 min ha), Şamaxı (28,0 min ha), Füzuli (25,2 min ha), Hacıqabul (23,2 min ha), Şəki (21,9 min ha), Ağcabədi (21,0 min ha), İsmayilli (20,1 min ha) və Qobustan (14,3 min ha) rayonlarında, ən çox arpa bitkisi Şəki (38,1 min ha), Kürdəmir (33,6 min ha), Neftçala (26,6 min ha), Biləsuvar (24,1 min ha), Ağsu (19,6 min ha), Qobustan (14,8 min ha) və Cəlilabad (13,4 min ha) rayonlarında səpilmişdir.

Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dən üçün payızlıq bitkilərin səpin sahəsi 8,2 faiz, o cümlədən buğdanın səpin sahəsi 15,5 faiz azalıb, arpanın səpin sahəsi isə 2,3 faiz artıb.

nın payına düşüb. SOCAR milyon tonu isə "Abşeron" üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 7,5 milyon ton təşkil edib.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 9 (8619) 17 yanvar 2025

Yanvar

Kif basmış məhsulların hansı xəstəliyi yaratdığı açıqlandı

Çoxumuz qida məhsullarında kiflə rastlaşmışıq. Amma bilirsinizmi ki, belə məhsulların istehlakı sağlamlıq üçün ciddi təhlükə yarada bilər? Kif göbələkləri tərəfindən istehsal edilən mikotoksinlər kanserogen təsirlə əlaqələndirilir və insan və heyvanlarda xərçəngin inkişafına səbəb ola bilər. Bu barədə rusiyalı infeksiyozist Vladimir Neronov xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, ən məşhur mikotoksin - "Aspergillus flavus" və "Aspergillus parasiticus" göbələkləri tərəfindən istehsal edilən aflatoksindir və insan üçün kanserogen kimi tanınır.

"Onun təsiri, xüsusilə meylliliyi olan və ya hepatit virusu olan insanlarda qaraciyər xərçənginə səbəb ola bilər", - deyir o xəbərdarlıq edib. Həkim digər mikotoksin - xarab olmuş almalarda tapılan patulinin də potensial kanserogen aktivliyə malik olduğunu qeyd edib.

"Kanserogen təsirdən əlavə, mikotoksinlər zəhərlənməyə, qaraciyər zədələnməsinə, böyrək funksiyasının pozulmasına və immunitetin zəifləməsinə səbəb ola bilər. Kif sporları allergik reaksiyalara səbəb ola bilər, bəzi kif növləri isə zəif immuniteti olan insanlarda infeksiyalara yol açır. Bundan əlavə, mikotoksinlərin yüksək səviyyəsini ehtiva edən məhsulların uzunmüddətli istehlakı DNT-yə zərər verə və nəticədə müxtəlif onkoloji xəstəliklərin inkişaf riskini artırır", - deyir mütəxəssis xəbərdarlıq edib.

Həkim bu amilləri nəzərə alaraq, görünən kif olan məhsulları, xüsusilə nem məhsulları atmağı tövsiyə edib.

Gündə cəmi üç fincan yaşıl çay və yaddaş problemini unudun

Yaşıl çayın müntəzəm qəbulu yaşlı insanlarda beyin ağ maddəsinin zədələnməsini əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər. Bu barədə Yaponiyanın Kanazava Universiteti Tibb Elmləri Ali Məktəbinin alimləri müəyyən ediblər. Tədqiqatın nəticələri "Science of Food" jurnalında dərc edilib. Alimlərin sözlərinə görə, ağ maddənin əsas funksiyası sinir impulslarını beynin bir hissəsindən digərinə ötürməkdir. O, həmçinin beynin müxtəlif bölmələri arasında məlumat mübadiləsi aparır və motorika ilə sensor sahələr arasında siqnalın ötürülməsini təmin edir. Bu da insanlara hərəkət etməyə və xarici dünyanı qavramağa imkan verir.

Tədqiqatda 65 yaşdan lumatları MRT müayinəsi yuxarı 8 000-dən çox könüllü vasitəsilə təhlil olunub və lü iştirak edib. Onların mə-

nin, hippokampın və ümumi beyin həcminin miqdarı qiymətləndirilib. Nəticələr göstərər ki, gündə üç fincan yaşıl çay içənlərdə beyin ağ maddəsinin zədələnməsi daha az olub.

Tədqiqatçılar həmçinin müəyyən ediblər ki, gündə təxminən 1.5 litr yaşıl çay içən iştirakçılar bir fincan içənlərlə müqayisədə ağ maddənin bütövlüyündə altı faiz yaxşılaşma nümayiş etdiriblər. Qeyd edək ki, qəhvə beyin sağlamlığına oxşar təsir göstərməyib, bu isə yaşıl çayın müsbət təsirinin unikallığını vurğulayır. Alimlər hesab edirlər ki, bunun səbəbi çayda olan antioksidantlar və katehinlər kimi iltihabəleyhinə birləşmələrdir. Bu maddələr beyin damarlarını zədələnmədən qorumağa kömək edir.

Niderlandda qaragilə insanları hepatitə yoluxdurdu

Niderlandın ən böyük supermarketlər şəbəkəsi "Albert Heijn"-in dondurulmuş qaragiləsini yedikdən sonra yaşları 22-77 arasında olan 12 nəfər hepatit A virusuna yoluxub. Ölkənin Milli İctimai Səhiyyə İnstitutunun nümayəndəsi İlko Franzın sözlərinə görə, zərərçəkənlərdən ikisinin və-

ziyyəti o qədər ağırdır ki, onları xəstəxanaya yerləşdirməli olublar. İnstitut həmçinin artıq yüzlərlə insanın yoluxmuş ola biləcəyi ehtimalını da nəzərə çatdırıb.

Supermarketlər şəbəkəsi artıq qaragilələri mağazalarından yığıldırmaq qərarına gəldiyini açıqlayıb. Müştərilərə qaragilələri qaytarmaları barədə çağırış edilib və alınan məhsulun dəyərində görə kompensasiya vəd olunub. "Məhsul hepatit A ilə yoluxmuş ola bilər. Onun istehlakı sağlamlıq problemlərinə gətirib çıxara bilər", - deyir "Albert Heijn"-in saytındakı açıqlamada qeyd edilib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Çində ingiliscə danışanların sayı Amerikadakılardan daha çoxdur.
- * Çox məcbur qalmadıqca qar yeməyin. Çünki onu əritmək üçün bədəndə olduqca çox enerji sərf edilir.
- * İnsanlar oksigensiz 3 dəqiqə, susuz 3 gün və yemək yemədən 3 həftə yaşaya bilər.
- * 2011-ci ildə Yaponiyada baş verən 8,9 ballıq zəlzələ nəticəsində günlərin uzunluğu 1,8 mikro saniyə azalıb.
- * Qarışqalar məcbur qaldıqlarında 2 həftə ərzində suyun altında yaşaya bilərlər.
- * Vakuumba (havasız və cazibə qüvvəsinin olmadığı məkanda) ağılamaq mümkün deyil. Çünki göz yaşı aşağı doğru hərəkət edə bilmir və gözədən yaş çıxmır.
- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq ağcaqanadların hissiyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Hazırda dəniz altındakı 180-nə yaxın balıq növü işıq görmədən yaşayır.

Portağal qabığının gözlənilməz faydalı xüsusiyyəti açıqlandı

Nigeriyalı tədqiqatçılar aşkar ediblər ki, portağal qabığı həzm prosesini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, həm də bağırsaqda faydalı bakteriyaların çoxalmasına kömək edir. Bununla bağlı tədqiqatın nəticələri "Human Nutrition & Metabolism" elmi jurnalında dərc olunub.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, portağal qabığının tərkibində hüceyrə aktivliyini dəstəkləyən və oksidləşmədən qoruyan çoxlu bitki mənşəli bioloji aktiv birləşmələr - polifenollar mövcuddur. Portağal qabığı həmçinin liflə, xüsusən də onun həll olunan forması olan pektinlə zəngindir. Bu, suyu udmaq, həzm prosesini asanlaşdırmaq, qanda şəkərin səviyyəsini sabitləşdirmək və xolesterin və arterial təzyiqi azaltmaq qabiliyyətinə malikdir.

Bundan əlavə, alimlər portağal qabığının bağırsaq mikrobiomuna müsbət təsir göstərdiyini də müəyyən ediblər. Lif faydalı mikroorqanizmlərin böyüməsini stimullaşdırır, flavonoidlər və polifenollar isə bağırsaq baryerini möhkəmləndirir, zərərli bakteriyaların qarşısını alır və probiotiklərin aktiv qalmasına kömək edir.

Nigeriyalı tədqiqatçılar aşkar ediblər ki, portağal qabığı həzm prosesini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, həm də bağırsaqda faydalı bakteriyaların çoxalmasına kömək edir. Bununla bağlı tədqiqatın nəticələri "Human Nutrition & Metabolism" elmi jurnalında dərc olunub.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, portağal qabığının tərkibində hüceyrə aktivliyini dəstəkləyən və oksidləşmədən qoruyan çoxlu bitki mənşəli bioloji aktiv birləşmələr - polifenollar mövcuddur. Portağal qabığı həmçinin liflə, xüsusən də onun həll olunan forması olan pektinlə zəngindir. Bu, suyu udmaq, həzm prosesini asanlaşdırmaq, qanda şəkərin səviyyəsini sabitləşdirmək və xolesterin və arterial təzyiqi azaltmaq qabiliyyətinə malikdir. Bundan əlavə, alimlər portağal qabığının bağırsaq mikrobiomuna müsbət təsir göstərdiyini də müəyyən ediblər. Lif faydalı mikroorqanizmlərin böyüməsini stimullaşdırır, flavonoidlər və polifenollar isə bağırsaq baryerini möhkəmləndirir, zərərli bakteriyaların qarşısını alır və probiotiklərin aktiv qalmasına kömək edir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500